

MÉM ORSZÁGOS FÖLDÜGYI ÉS TÉRKÉPÉSZETI HIVATAL
FÖLDMÉRÉSI FŐOSZTÁLY

T. 4.

ÚTMUTATÓ

AZ EGYSÉGES ORSZÁGOS TÉRKÉPRENDSZER 1:10 000
MÉRETARÁNYÚ FÖLDMÉRÉSI TOPOGRÁFIAI TÉRKÉPEK
JELKULCSI JELEINEK ALKALMAZÁSÁRA

BUDAPEST

1978

MÉM ORSZÁGOS FÖLDÜGYI ÉS TÉRKÉPÉSZETI HIVATAL
FÖLDMÉRÉSI FŐOSZTÁLY

Erdőmérési osztály

T. 4.

ÚTMUTATÓ

AZ EGYSÉGES ORSZÁGOS TÉRKÉPRENDSZER 1:10 000
MÉRETARÁNYÚ FÖLDMÉRÉSI TOPOGRÁFIAI TÉRKÉPEK
JELKULCSI JELEINEK ALKALMAZÁSÁRA

BUDAPEST

1978

Az Utmutató tervezetét összeállította:

a

FÖLDMÉRÉSI INTÉZET

A kiadásért felelős: Somló József

Készült: 500 példányban

Sokszorosította a Budapesti Geodéziai és Térképészeti
Vállalat

MÉM ORSZÁGOS FÖLDÜGYI ÉS TÉRKÉPÉSZETI

HIVATAL
47530/1978.

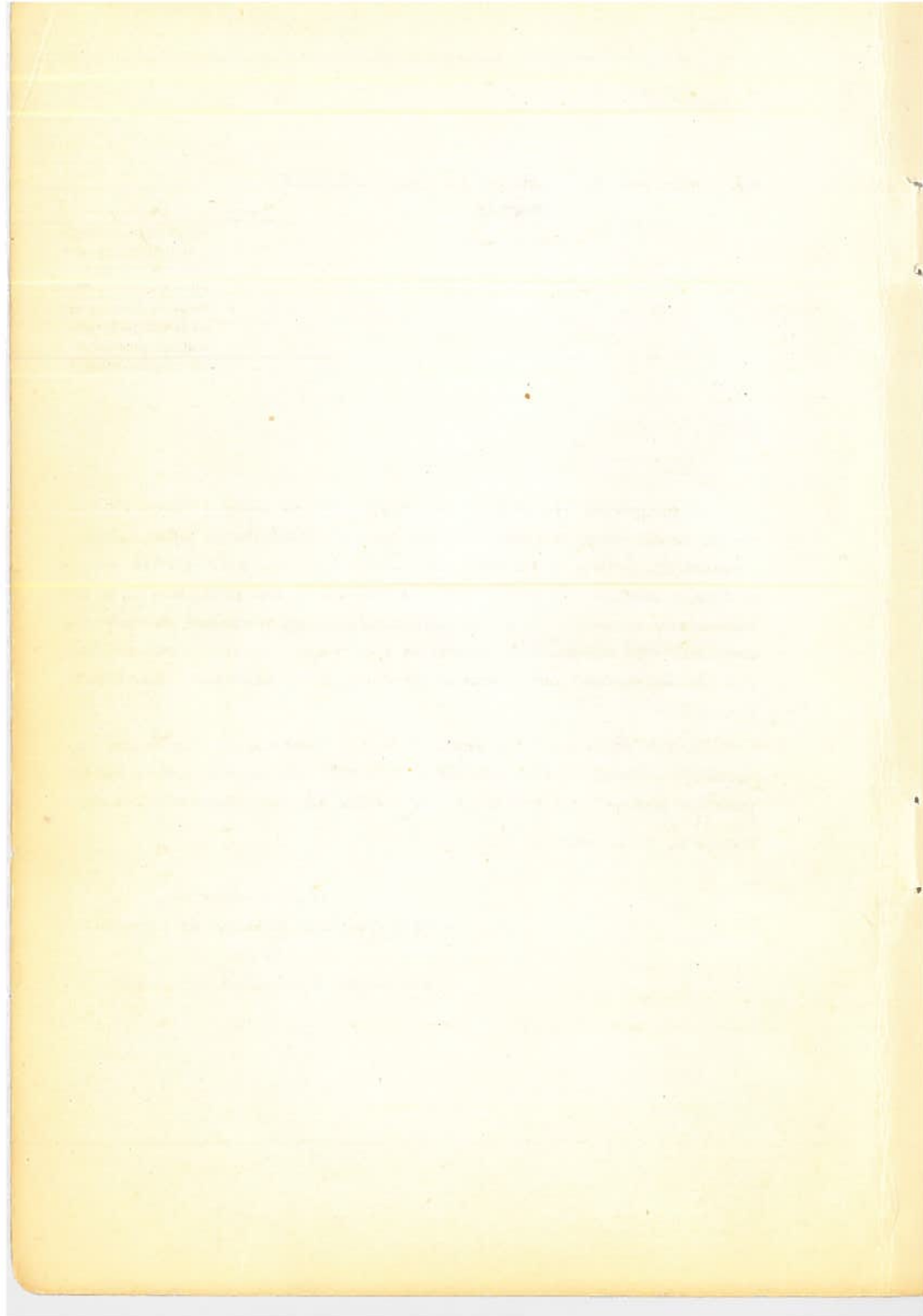
Tárgy: T.4. Utmutató az
egységes orszá-
gos térképrend-
szer 1:10 000
méretarányú föld-
mérési topográfiai
térképek jel-
kulcsi jeleinek
alkalmazására.

A földmérési és térképészeti tevékenységről szóló 12/1969. (III.11.) Korm. számú rendelet végrehajtására kiadott 6/1969. (III.11.) MÉM számú rendelet 48. §-ában biztosított jogkör gyakorlására a MÉM OFTH vezetője által a 35800/1969. OFTH számú szabályozás II/e. pontjában adott felhatalmazás alapján a "T.4. Utmutató az egységes országos térképrend-szer 1:10 000 méretarányú földmérési topográfiai térképek jelkulcsi jeleinek alkalmazására" című szakmai útmutatót (a továbbiakban: T.4. Utmutató) kiadom.

A T.4. Utmutató 1978. június 1-én lép hatályba, és használata az egységes országos térképrendszerű 1:10 000 méretarányú földmérési topográfiai térképek felújítását készítők polgári szervek részére kötelező.

Budapest, 1978. március 21.

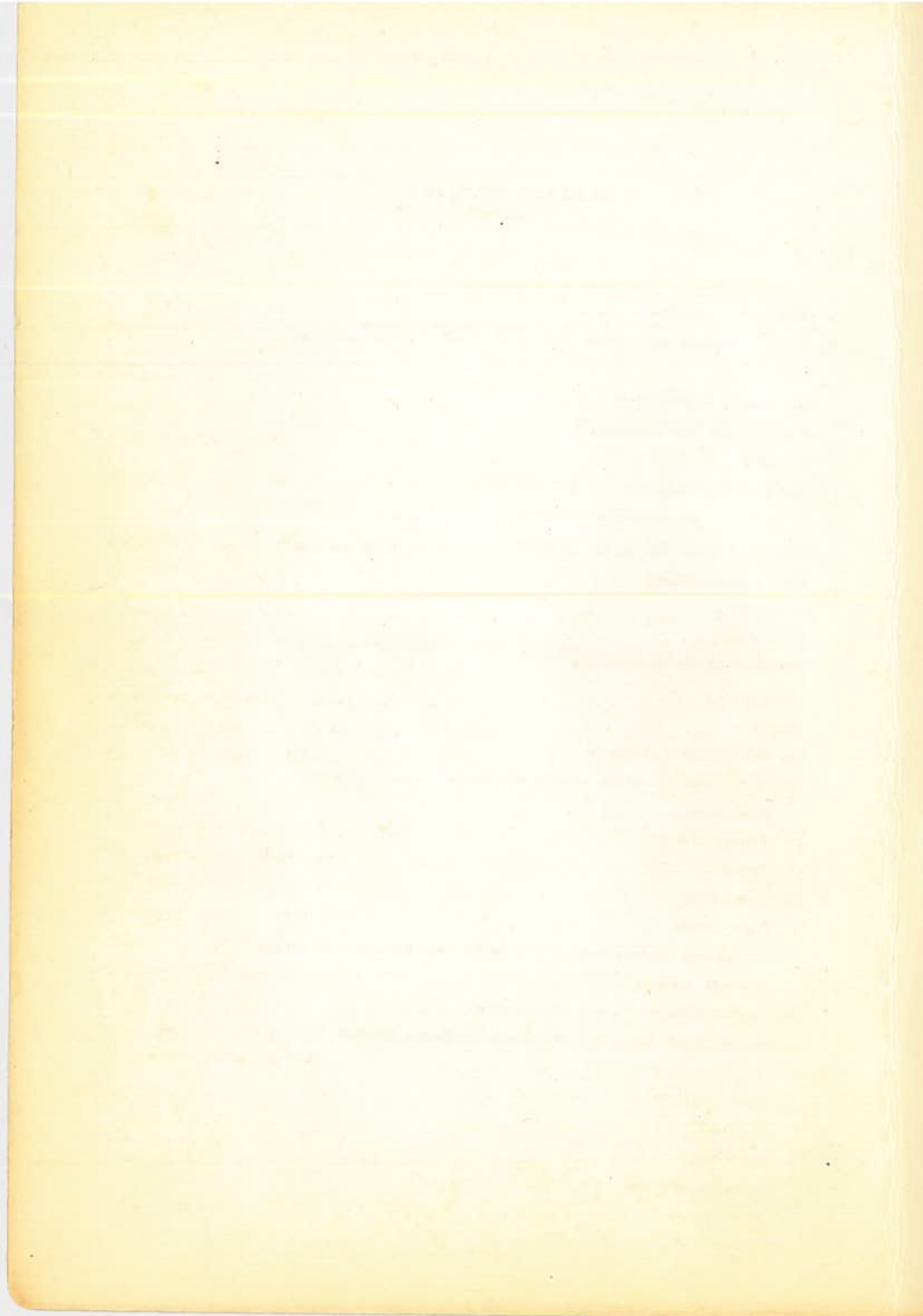
Dr. Joó István sk.
a MÉM Országos Földügyi és Térképészeti
Hivatal
Földmérési Főosztályának vezetője

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
I. Általános előírások	1
II. Magyarázatok az egyes jelkulcsi jelek alkalmazásához . .	3
Alapponatok	3
Épületek, építmények	6
Ipartelepek és közművek	12
Vasutak	18
Műutak és talajutak	24
Vizhálózat és berendezései	29
Hidak, átkelőhelyek és gázlók	36
Hírközlő vonalak	38
Határok	39
Kerítések	42
Növényzet és talajnemek	44
Domborzat	53
Névrajz	
A. Általános előírások	60
B. A térképre kerülő írássok elhelyezésének általános szabályai	66
C. Települések	67
D. Vizek	75
E. Területek	76
F. Domborzat	78
G. A térkép keretvonalai között (a keretmezőben) elhelyezett írássok	79
Az egyezményes jelek kapcsolása	81
A térképlapok keretszegélyének kivitelezése	83

A "Szolnoki Hírlap" "Szépirodalmi és Művészeti" rovatának szerkesztésére vonatkozó előírásokról.
Az alkalmazott rövidítések, jelek.

Jelkulcsmagyarázat

I. ÁLTALÁNOS ELŐÍRÁSOK

1. Az 1:10 000 méretarányú topográfiai térképeken a terepet és a tereptárgyakat a "T. 3. az egységes országos térképrendszer 1:10 000, 1:25 000, és 1:100 000 méretarányú topográfiai térképeinek jelkulcsa" című szakmai szabályzatban (a továbbiakban: Jelkulcsban) szereplő egyezményes jelekkel és írásfajtákkal ábrázoljuk, illetve írjuk meg.
2. A jelkulcsban nem szereplő tereptárgyakat a lényegüket legjobban kifejező jellel kell ábrázolni és mindig meg kell írni.
3. A térképen a tereptárgyakat lehetőleg a természetben elfoglalt helyükön kell ábrázolni.
4. A jelek alkalmazásánál a következő szabály érvényes: mindazokat a tereptárgyakat, amelyek olyan kiterjedésűek, hogy a térkép méretarányában alaprajz szerint ábrázolhatók: alaprajzban rajzoljuk ki, még akkor is, ha van egyezményes jelük. Amennyiben maga az alaprajz, vagy annak magyarázó megírása nem tárja fel az ábrázolt tárgy lényegét, a jelet az alaprajzon belül rajzoljuk meg. Pl. alaprajzban ábrázolt kémény nélküli üzem.
5. A Jelkulcs a jeleket a kívánt rajzi méretben ábrázolja, a fontosabb méreteket azonban mm-ben is megadja a jeleket határoló vonalak külső szélei között. A méret nélküli vonalak vastagsága 0,1 mm. A rajztérköz 0,2 mm. Amennyiben egyes jelek olyan közel esnek egymáshoz, hogy kirajzolásuk a megadott méretek szerint lehetetlen, rajzi eltolást lehet alkalmazni vagy a jelkulcsi jelek méreteit 1/3-dal lehet csökkenteni.
A feltétlenül a helyükön ábrázolandó koordinátákkal rendelkező pontok és természetes vízfolyások után a térképjelek eltolásának fontosági sorrendje a következő:
 - vasút,
 - műutak,
 - ipari létesítmények,
 - vezetékek,

- települések,
 - fasor, töltés, bevágás,
 - tájékoztató tereptárgyak,
 - határok,
 - kerítések,
 - növényzethatár.
6. Az egyezményes jellel ábrázolt tereptárgyak helyszínen bemért helye:
- a/ A szabályos mértani alakú jeleknél (kör, csillag, négyzet, háromszög, stb.) azok mértani középpontja (pl. háromszögelési pont jelével kapcsolt jeleknél a háromszög mértani középpontja).
 - b/ A tárgyakat perspektivikusan ábrázoló jeleknél:
 - árnyékvonalas ábrázolás (kereszt, szélmotor, stb.) esetén a jel függőleges vonalának és az árnyékvonalnak a metszéspontja,
 - széles alapú jeleknél (kripta, gyárkémény, stb.) a jel alapvonalának közepe,
 - több idomból összevont jeleknél (kis üzem kéménnyel, meteoroló-giai állomás, gémeskút, stb.) az alsó idom mértani közepe.
7. A perspektivikus jeleket, valamint a növényzet és talajnevek jeleit (kitöltő jeleket) a térkép Ny-i, vagy K-i keretvonalával párhuzamosan, illetőleg arra merőlegesen elhelyezve kell kirajzolni,
8. A perspektivikus jeleknél előfordulhat, hogy kirajolásuk más fontos jelet takar, vagy zavarossá teszi az ábrázolást. Ennek elkerülése érdekében néhány egyezményes jel az É-D-i iránytól elfordítva is ábrázolható. Erre vonatkozóan ezeknél a jeleknél a magyarázó szövegben utalás van. Az elfordíthatóság szélső értéke 45° .
Ha az elfordított jel háromszögelt (pl. gyárkémény), a háromszög jelét elfordítás nélkül kell ábrázolni.
9. A szelvény szegélyén lévő és a szegélyvonal által elmetszett jeleket a szegélyvonalon túl is ki kell rajzolni, ha a jel egyértelmű olvashatósága azt megkívánja. Ezt a megoldást mindkét csatlakozó szelvényen alkalmazni kell.
10. A topográfiai felmérési térképen (továbbiakban: terepmunka) a jeleket a jelkulcsban megadott színekkel kell kirajzolni, kivéve a következő eseteket:

- vízrajzi elemeket sötétzölddel
- épületeket (ld. később az épületeknél)
- szőlőt, szőlőt gyümölcsfákkal: narancssárgával
- fajlegű ipari növényt, gyümölcsöst, bokros gyümölcsöst, fiatal erdőt, faiskolát, erdőültetvényt zölddel
- szálerdőt lilával.

II. MAGYARÁZATOK AZ EGYES JELKULCSI JELEK ALKALMAZÁSÁHOZ

Alappontok

A geodéziai alappontok képezik a térkép szerkezeti vázát. Ezeket a Jelkulcs különböző jeleivel a T.1. Szabályzat tartalmi igényeit kielégítve kell ábrázolni.

1. A csillagászati alappontok nevét és magasságát meg kell írni.
2. A meglévő, megtalált földfeletti jellel rendelkező pontokat ábrázoljuk e jellel. Ha Egységes Országos Vetületi rendszerű (továbbiakban: EOVS) koordinátájuk van, akkor nevüket, vagy számukat, valamint magasságukat meg kell írni. Az EOVS-ben meg nem határozott pontoknak csak a magasságát írjuk meg. Ugyanazon pont nyomaton és a pontleírásban szereplő, esetleg eltérő magasságai közül a korábbi topográfiai térkép balti magasságát fogadjuk el. Kivételt képez, ha a köre időközben felső követ helyeztek. Ebben az esetben a pontleírás adatát írjuk meg. A megírás pontossága 0,1 m. A megírásokat úgy kell elhelyezni, hogy a név (szám) és a magasság a jel két különböző, lehetőleg ellentétes oldalára kerüljön.

Azokat a pontokat, amelyeknek földfeletti jelét a felmérő nem találta meg, a terepmunkán a jel szaggatott változatával kell ábrázolni szám és magassági adat nélkül.

3. A 0,5 m-nél magasabb, szintvonallal ki nem fejezhető mesterséges halmon lévő háromszögelési pontokat ábrázoljuk ezzel a jellel. A halom és a kő együttes relatív-magasságát a 46. pontnál leírtak szerint kell megírni.

Ugyanígyen elvek alapján ábrázoljuk e jellel a betonlapokkal, vagy kútgyűrűvel biztosított háromszögelési pontokat is. Ha ez a biztosítás mesterséges földhalmon található, változatlan ábrázolás mellett együttes magasságkülönbséget mérünk és írunk meg a 46. pont szerint.

4. Ha valamely tereptárgy háromszögelt, akkor a tereptárgy egyezményes jelét a háromszögelési pont jelével kapcsolva rajzoljuk ki. Ha EOv meghatározású, nevét vagy számát megírjuk.

A magasságot tört alakban írjuk meg. A számlálóba kerül az építmény felső részére vonatkozó abszolút-magasság 0,1 m pontossággal - előtte a vonatkozási hely rövidítésével (pl. gb.k., ké.f.) a nevezőbe pedig a vonatkozási hely és a talaj magasságkülönbsége kerül 1,0 m pontossággal. Ha az építmény falában szintezési alappont van, a relatív magasság helyett ennek tengerszintfeletti magasságát írjuk meg 0,01 m pontossággal. - A nevezőbe rövidítés tehát nem kerül! - A vonatkozási hely megjelölésére a Jelkulcsban szereplő rövidítések használhatók. Példa az összekapcsolásra: ab,a,- ablak alsó széle.

5. A háromszögelési pont fölé épített, állandó jellegű vasbeton mérőtornyot ábrázoljuk ezzel a jellel. A törzslapról átvett magasságát tört alakban írjuk meg, ahol a számlálóban a henger felső széle, a nevezőben a kő tetejének abszolút magassága szerepel 0,1 m pontossággal.

6. A tájékozó, vagy őrpont jelével ábrázoljuk:

- az egyes háromszögelési pontok közelében lévő, a tájékozó irány

meghatározására szolgáló, koordinátával rendelkező iránypontokat (OP-pontokat),

- a messziről jól látható, tájékozódás szempontjából jelentős közigazgatási határjeleket. - Államhatár esetén ezt a jelet nem használjuk!

7. Ezzel a jellel ábrázoljuk:

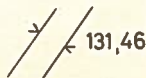
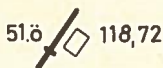
- a településen kívül lévő, állandósított sokszögpontokat, vizügyi (V.O.) pontokat, ha ábrázolásuk szükséges, valamint
- az államhatáron lévő, nem háromszögelt határpontot. Magasságukat, ha ismert, megírjuk.

8. Csak az országos szintezési hálózat főalappontjait (Nadap I, Nadap II, Czáki gesztenyés, Diszel, Kémence, Máriaremete, Mórág, Sátoralja-újhegy-Baksi-part, Szarvaskő) ábrázoljuk ezzel a jellel. Magasságukat 0,01 m pontossággal kell megírni.

9. Ezzel a jellel ábrázoljuk az országos felsőrendű szintezési hálózat alappontjait. Magasságukat 0,01 m pontossággal írjuk meg.

A jelet az alaprajzban ábrázolt tereptárgyak jeléhez rajztérköz nélkül kapcsoljuk. Ha ennek kis mérete miatt az összekapcsolás zavarja az olvashatóságot, a szintezési alappont jelét nem rajzoljuk ki, csak a 0,01 m pontosságú magasság-megírással jelezzük.

Meghatározott alakú egyezményes jellel a szintezési alappont jele sohasem kapcsolható, ez esetben is a 0,01 m pontosságú magasság-megírás jelzi a szintezési alappontot.

10. A pontok helyszinrajzai a Földmérési Intézet Adat- és Térképtári Osztályán szerezhethők be. E pontok magassági alappontsűrítéshez nem használhatók fel, így magasságukat csak akkor írjuk meg, ha egyéb alappontokból nem biztosítható az előírt kótémennyiség. Fel-tüntetésük a megóvásuk érdekében szükséges!

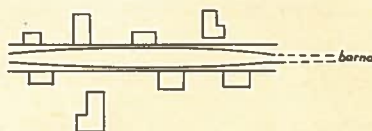
Épületek, építmények

Az állandó jellegű épületeket és építményeket - bemért helyükön - méretüktől függően alaprajz szerint, vagy meghatározott alakú és méretű egyezményes jellel kell ábrázolni. (A T. 1. Szabályzat szerint.) Be nem épített területen közvetlenül az utak mellett lévő épületeket az út vonalától 0,2 mm rajztérközre rajzoljuk. Ha az út mellett legalább 100 m hosszúságban az épületeket körülvevő udvarok, kertek összeérnek, az utat (műutat is) utcának rajzoljuk.

Az utcákat mérethelyesen 0,1 mm-es vonallal határolva ábrázoljuk. A 6 m-nél keskenyebbeket 0,6 mm szélességben kell kirajzolni. A városok 25 m-nél szélesebb és 300 m-nél hosszabb utcáinak nevét meg kell írni. Terek nevét csak akkor, ha a megírás fontos részleteket nem takar.

Az utca szegélyvonalán lévő épületeket ott, a beljebb lévőket rajztérközre, vagy a valóságos helyükön kell feltüntetni.

Utcákban a bevágásokat csak akkor ábrázoljuk, ha magasságuk az 1 m-t, hosszuk a 40 m-t eléri, vagy meghaladja. 10 m-nél szélesebb utcákban az egyforma hosszúságú, fekete színű fogazást alkalmazzuk, ennél keskenyebbeknél a fogazás nélküli kétvonalas horhost (259.jel) alkalmazzuk az utca vonalán belül. Az épületeket a valóságos helyükön ábrázoljuk.

A zsákutca végét 0,1 mm vonallal le kell zárni. Az épületek ki-be ugrásai közül a 4 m-t elérő, vagy azt meghaladó falsikkváltozásokat kell feltüntetni. Ha a falsikkváltozás jellegzetes és tájékoztató, akkor méreten felül is ábrázoljuk. Az egymáshoz 2 m-nél közelebb épült épületeket összerajzoljuk, és közéjük választóvonalat teszünk. Ugyancsak választóvonal kell az egybeépült, de különböző szintmagasságú épületek közé is. A teljesen körülépített területrészeket

(belső udvarokat) csak akkor ábrázoljuk, ha területük a térképen mérve 1 mm^2 -nél nagyobb.

Az épülőfélben lévő épületeket az építési tervrajz szerinti magasságuknak megfelelően tüntetjük fel.

Településen belül lévő fás területek (széles utcák, terek, stb.) faállományát, valamint a városi és falusi települések tömbjein belüli fákat jellegzetesen, az egyedülálló, nem tájékoztató fa jelével (201. jel) ábrázoljuk. Az egyéb növényzetet (veteményes kert, park, gyümölcsös, stb.) a megfelelő egyezményes jellel fejezzük ki. Villaszerű települést alkotnak az olyan kertes házak, amelyekhez általában sem gazdasági udvar, sem gazdasági épület nem tartozik. A villaszerű település halványzöld felülnyomást kap.

Az épületeket, építményeket az utca felől látható emeletszintek száma, a nem emeletes tagozódásúakat magasságuk szerint különböző szintfelülnyomással látjuk el. A magasságot a tető gerincéig mérjük.

12. Ezzel a jellel ábrázoljuk a földszintes, félemeletes, egyemeletes épületeket, valamint 12 m magasságig a nem emeletes tagozódású épületeket, építményeket. Színük a terepmunkán narancssárga.
13. Ezzel a jellel ábrázoljuk a két, három, és négyemeletes épületeket, valamint a 12-26 m magasságú, nem emeletes tagozódású épületeket, építményeket. Színük a terepmunkán piros.
14. Ezzel a jellel ábrázoljuk az öt-, hat- és hétemeletes épületeket, valamint a 26-36 m magasságú, nem emeletes tagozódású épületeket, építményeket. Színük a terepmunkán kék.
15. Ezzel a jellel ábrázoljuk a nyolcemeletes, vagy annál magasabb épületeket, valamint a 36 m-nél magasabb, nem emeletes tagozódású épületeket, építményeket. Színük a terepmunkán fekete.
16. A középipületeket emeletszámuknak megfelelő szintfelülnyomással ábrázoljuk, és 0,3 mm-es kontúrvonallal, valamint többnyire magyarázó megírással különböztetjük meg a többi épülettől. A kontúrvonal külső széle jelöli az épület falsíkját! Azokat az épületeket tekintjük középipületnek, amelyekben kizárólag a közintézmény van (lakás, üzem nem lehet).

Megírással kell ellátni a következő középületeket:

- egyetem, főiskola (mindkét iskolatípust "Egy." rövidítéssel)
- a különböző iskolák (ált. iskola, gimnázium, szakközépiskola, szakmunkásiskola rövidítése: isk.)
- tanácsházak
- posta
- kultúrház
- kórház (járványkórház, szanatórium)
- szálló (településen belül a turistaszállások, motelek is).

Középületként ábrázoljuk, de általában nem írjuk meg az óvodákat, bölcsődéket, településen belül a színházakat, múzeumokat. Beépített területen kívül magasságának megfelelő épületnek ábrázoljuk és magyarázó megírással látjuk el a turistaházakat, múzeumokat.

17. Ezzel a jellel ábrázoljuk az alaprajzban kifejezhető, történelmi nevezetességű, egyedülálló rom-épületeket, vagy romos területeket. Ha a nagykiterjedésű romnak a falai állnak (pl. várrom), ezt a kőfal (202. jel) egyezményes jelével ábrázoljuk, és a romos belterületét pontokkal töltjük ki. A méretarányban ki nem fejezhető, jól tájékoztató történelmi romokat 1,0x1,5 mm-es szaggatott vonallal rajzolt téglalapalakú jellel és benne 3 ponttal kell ábrázolni. A történelmi romok nevét megírjuk.

18. Az egyedülálló, toronyszerű építményeket ábrázoljuk ezzel a jellel. Magasságukat 1 m pontosságú relatív adattal kell megadni. Rendeltetésüket megírjuk. Ide tartoznak: a figyelőtornyok, kilátótornyok, a különböző rendeltetésű, kis alapterületű hűtőtornyok, terményszárító tornyok, önetető-tornyok, egyéb ipari tartályok, nagyüzemi szőlők, gyümölcsösök permetlé-tároló tartályai, stb. Az élő fára erősített vadászlesek nem ábrázoljuk! A jel szükség esetén elfordítható.

A modern gabonasilókat, nagy alapterületű ipari hűtőtornyokat alaprajzban, a magasságuknak megfelelő színtűlínnyomással ábrázoljuk.

Kilátó

21

Tűz

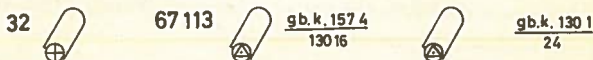

103,42

Hűt.

19. Az alaprajzban ábrázolt épületen lévő tornyok közül csak azokat tüntetjük fel, amelyek a környező épületek közül kiemelkednek. Magasságukat 1 m pontosságú relatív adattal adjuk meg. A jel szükség esetén elfordítható.
20. A toronnyal rendelkező templomok alaprajzi ábrázolásának feltétele, hogy szélességük a 16 m-t meghaladja. A torony helyét jelző nullkörbe keresztet, vagy - ha háromszögelt - a 4. sz. jelet kell berajzolni. (A háromszögelési jel nem fordítható el!)
- Az épület - a nullkörök kivételével - a magasságának megfelelő színfelülnyomást kap.

- A 16 m-nél keskenyebb templomokat egyezményes jellel kell kirajzolni. Ez a jel nem fordítható el! A tornyok, kupolák magasságát a 4. pontban leírtak szerint kell megadni. A torony nélküli templomokat, imaházakat - ha az egész épület e célra szolgál - megírás nélkül középületként, vagy vegyes rendeltetés esetén épületként ábrázoljuk.
21. Az alaprajzban kifejezhető templom és kápolna között ábrázolásban nem teszünk különbséget. Ha a kápolna tornya háromszögelt, a torony helyét jelölő körbe, vagy a kápolna jelkulcsi jelébe a 4. sz. jelet kell berajzolni. A kápolna jelkulcsi jelét akkor alkalmazzuk, ha a bejáratí homlokzat szélessége legfeljebb 6 m. A kápolna magasságát a templomokhoz hasonlóan írjuk meg.
- 23-24. A be nem kerített temetőket 0,1 mm-es vonallal kell elhatárolni. A fák nélküli vagy egy-két fával beültetett temetőket színfelülnyomás nélkül a nem tájékoztató egyes fák (221.jel) jelének jellegzetes elhelyezésével ábrázoljuk. A fákkal sűrűn beültetett temető zöld színfelülnyomást kap. A temető céljára fenntartott, de még mezőgazdasági művelés alatt álló területet is temetőnek kell ábrázolni. Temetőben az utakat a 110. pontban leírtak szerint rajzoljuk ki.

25. Csak a temetőkön kívüli tömegsirt, egyedülálló sirt és kriptát ábrázolunk. A történelmi nevezetességű kripták nevét megírjuk.
26. Parkokban, sétányok mentén - ha több szobor, emlékmű van - csak a jelentősebbeket és jól tájékoztatókat tüntetjük fel rövidítés nélkül. A történelmi nevezetességű szobrokat, emlékműveket rövidítéssel, vagy nevük kiírásával kiemeljük.
- A történelmi és kulturális értékű kőoszlopokat - lakott területen kívül - szintén ezzel a jellel ábrázoljuk, és "Kop." rövidítéssel megírjuk.
27. Ezzel a jellel ábrázoljuk beépített területen és temetőkön kívül a kereszteket, vallásos kőoszlopokat, élő fán (erdőben) elhelyezett, tájékoztatóra alkalmas képeket, valamint a haranglábakat. A haranglábakat mindig rövidítéssel látjuk el.
- A kálváriákat sétaútként ábrázoljuk "Kálvária" megírással. Az út végén lévő három kereszt közül csak egyet, a középsőt tüntetjük fel.
28. Az árkád alatti bejáró a közforgalom elől általában elzárt, de legalább egyirányú gépkocsiforgalom céljára elvben alkalmas átjáró, amely szükség esetén közlekedési vonalként számításba jöhet. (Gépkocsi közlekedésre elvben alkalmas átjáróház.)
29. A legalább egyirányú gépkocsi közlekedés céljára használatos, közforgalmú, utcajellegű átjárókat nyitott bejárókként ábrázoljuk. (Pl. Madách-téri boltíves átjáró.)
30. Az épített, földben lévő, vagy kissé kiemelkedő silókat ábrázoljuk alakjuknak megfelelő jellel és rövidítéssel. Az erősen kiemelkedőket épület, vagy toronyszerű építmény jelével kell a 18. pontban leírtak figyelembevételével, megírással együtt feltüntetni. A földbevájt, gödör-szerű silókat gödörként (268. jel) ábrázoljuk.
31. Csak az állandó alappal rendelkező szárító és tároló építményeket ábrázoljuk, tekintet nélkül építési anyagukra. A jel mellett magyarázó megírást kell alkalmazni.
- Melegházak közül csak az állandó alappal rendelkezőket ábrázoljuk és magyarázó megírással látjuk el (pl. virág).

32. Ezzel a jellel a takarmány tárolására használt félig vagy teljesen nyitott pajtákat és a 10 m-nél hosszabb kukoricagórékat, a járművek befogadására szolgáló félig nyitott színeket, valamint a teljesen nyitott, oszlopokon nyugvó ún. lábas pajtákat ábrázoljuk. A jel kisebb változatát használjuk az erdei vadak etetését szolgáló tetős, jászlas fészerek feltüntetésére "Vadetető" megírással.
- A téglagyárak keskeny téglaszáritó színeit jellegzetesen összevonva kell ezzel a jellel kifejezni.
- Beépített területen a 35 m^2 -nél kisebbeket nem ábrázoljuk.
33. A méretarányban ki nem fejezhető, a dögök elföldelésére szolgáló bekerített területeket, valamint a rendszerint betonból épített dögműket ábrázoljuk ezzel a jellel. Az alaprajzban ábrázolhatókat a megfelelő kerítés és növényzet jelével, valamint "Dögmű" megírással fejezzük ki.
34. Általában csak az épülettől független pincéket ábrázoljuk. Pincesorok esetén a jel egymást fedő részeit nem rajzoljuk ki.

A vájt pincesor "Pincék" megírással kell kiemelni.

Pincegazdaságoknál a bejárat (bejáratok) ábrázolását "Pincészet" megírással egészítjük ki. A jelet a pince fekvésének megfelelően kell elfordítani.

35. A jel elsősorban a néhány műszert tartalmazó, kis alapterületű meteorológiai állomások feltüntetésére szolgál.
- Ha az állomáson épület is van, a jelet - amennyiben ez az olvashatóságot nem zavarja - részben vagy egészen az épületbe rajzoljuk, illetve az állomás területén az épület mellett helyezük el. Épület esetén a jel el is hagyható, de ekkor "Meteorológia" megírással kell az ábrázolást egyértelművé tenni.

37. Épületekben vezető, csak gyalogos közlekedésre alkalmas átjárókat ábrázoljuk ezzel a jellel. A két végének helyét pontosan, egyéb részeit csak alakhelyesen, megközelítő helyükön kell feltüntetni. A földalatti villamos vagy vasút bejáratához nem kapcsolódó gyalogos aluljárókat is ezzel a jellel kell ábrázolni.

Ipartelepek, és közművek

Ábrázolni kell a T.1. Szabályzatban, ill. a Jelkulcsban szereplő ipartelepeket és közműveket alaprajzban vagy egyezményes jelükkel. Az ipartelepek, üzemek, gyárak ábrázolását ki kell egészíteni a termelésre, szolgáltatásra vonatkozó magyarázó megírással. A magyarázó megírással a termék vagy szolgáltatás anyagát, tárgyát, jellegét kell röviden és jellemzően kifejezni. Ilyenek pl.: Édesség, Csokoládé, Erőmű, Fémmeldolgozó, Finommechanika, Fonó, Gumi, Gyógyszer, Házgyár, Gépkocsijavító, Hűtőgép, Hús, Járműjavító, Kohászat, Konzerv, Nyomda, Orvosi műszer, Ruha, Szerszám, Szerszámgép, Tégla, Telefon, Tej, Textil, Vegyészeti, stb. Ha a termék sokfélesége miatt ilyen magyarázó megírás nem adható, vagy a gyár, üzem neve rövid és közismert, a nevét kell megírni (Egyesült Izzó, Ganz-Mávas, Orion, Videoton, stb.). Ipartelep az a terület, amelyen minden épület, építmény alapvetően a termelés, ill. szolgáltatás céljaira készült. Egyetlen épületet akkor tekintünk gyárnak, üzemnek, ha annak minden részét az esetleges szolgálati lakás kivételével a tevékenység céljára használják.

38. A háromszögelt kéményeket a 4. sz. jelnél megadott módon kell ábrázolni és magasságukat is úgy kell megadni. A nem háromszögelt kéményeket a 18.sz. jelnél részletezett szabályok szerint kell feltüntetni, ill. magasság-megírással kiegészíteni. Ha egy kis területen lévő több kémény mindegyikét nem lehet a helyén ábrázolni, csak a legmagasabbat tüntetjük fel. Az ún. gázfáklyákat "G". rövidítéssel egészítjük ki. Magasságukat megírjuk. A kémény jele szükség esetén elfordítható.
39. Az épületeket alaprajzban, a magasságuknak megfelelő színelüllyomással ábrázoljuk, a kéményt, kéményeket pedig a 38. sz. jelnél le-

irtak szerint tüntetjük fel.

40. Csak a jelnél nagyobb (20 x 15 m) területű üzemet ábrázolunk. A jelet a legnagyobb épületbe, vagy az épületek közötti térbe kell rajzolni. Jelentéktelen vagy vegyesprofilú kisebb üzemet nem írunk meg ! Lakóépület földszintjén lévő üzemeket, műhelyeket nem ábrázolunk üzemnek. A jel nem fordítható el.
- 41-42. A működő akna nevét és a kitermelt anyagot megírjuk. A csak szellőztetés célját szolgáló aknákat "Lég." megírással látjuk el. Az akna adatait meg kell írni. A számlálóba kerül a szélesség 0,5 m, a nevezőbe pedig a mélység 1,0 m pontossággal. Ha az akna felett torony van, akkor az akna jeléhez a 18.sz. jelet kapcsoljuk és az adatokat a torony relatív magasságával kiegészítjük. Az akna jele színfelülnyomást nem kaphat.

- 43-44. A tárna vízszintes vagy lejtős bányavágat. Bejárata a jel nyitott oldalának közepe. A jelet a tárna fekvésének megfelelően kell elfordítani.
- A működő tárnák nevét és a kitermelt anyagot megírjuk. Ugyancsak megírjuk az aknákhöz hasonlóan a bejárat szélességét 0,5 m, a fővágat hosszát 1,0 m pontossággal.
- Ha a bejárat fölött torony van, azt a 18.sz. jellel fejezzük ki és a megírást kiegészítjük a torony relatív magasságával.
- A jel színfelülnyomást nem kaphat.
45. A kutatási célokat szolgáló aknákat, tárnákat ábrázoljuk ezzel a jellel. A jel nem fordítható el. Geometriai középpontja jelöli a bejárat helyét.
46. A meg nem állapodott vagy kisebb meddőhányókat ábrázoljuk e jel valamelyik változatával. A rézsük (bevágások, töltések) fogazásos

ábrázolásának általános szabályai a következők:

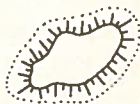
- a 10 m és annál kisebb lejtőalapú rézsüket egyforma hosszú,
- a 10 m-nél nagyobb lejtőalapú rézsüket változó hosszúságú fogazással kell kifejezni.

Nagyobb meddőhányóknál a meddőhányó alsó szélét pontsorral kell lehatárolni, így ábrázolttá válik a lejtőalap.

45

Mhó.

18

A rézsüket csak akkor tüntetjük fel, ha relatív magasságuk a 0,5 m-t meghaladja. Ha a rézsű 1 m vagy ennél magasabb, az ábrázolást megírással is kiegészítjük:

- 1-3 m magasságkülönbséget 0,1 m
- 3,5 - 5 m magasságkülönbséget 0,5 m
- 5,5 m feletti magasságkülönbséget pedig 1 m pontossággal írunk meg.

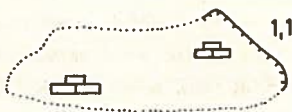
A megállapodott, növényzettel fedett meddőhányókat fogazás nélkül, a főszintvonalak ábrázolásával fejezzük ki.

47. A kutató fúrás célját szolgáló, a terepen meglévő fúrólyukakat ábrázoljuk ezzel a jellel. A kút-fúró lyukakat a jel kék színű változatával tüntetjük fel.

Rövidítésüket mindig megírjuk !

48. Ezzel a jellel ábrázoljuk a szivattyú-berendezés segítségével működő olajkutakat és földgázkutakat. A jel mellé rövidítést kell írni.

49. Az alaprajzban ábrázolható tüzekkitermelő helyek határát a tényleges helyzetnek megfelelően pl. bevágással, de legalább pontsorral kell megrajzolni. A tüzekkitermelő hely színfelülnyomást nem kap.

50. A nyílt (külszíni) fejtési területeket valóságos kiterjedésüknek megfelelően ábrázoljuk. Nagyterjedésű fejtési területen a már felhagyott egyes lépcsőket, gödröket részletesen megrajzoljuk. A lejtőalap nagyságától függően egyforma hosszú, vagy váltakozó hosszúságú fogazást alkalmazunk, és a relatív magasságot is megírjuk a 46. pont szerint. A kitermelt anyag nevét megírjuk.

51. Ezzel a jellel ábrázoljuk jellegzetes elhelyezéssel

- a felhagyott anyagkitermelő helyeket,
- a település szélén lévő vályoggödröket,
- hullámterekben a szabálytalan, az áradások következtében változó domborzatot. (Ha az új felmérés szintvonalrajza még jó, azt kell elfogadni !)

A lejtőalap nagyságától függően egyforma, vagy váltakozó hosszúságú fogazást alkalmazunk, és a relatív magasságot is megírjuk a 46. pontban részletezett elvek szerint.

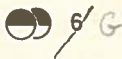
A terület határát pontsorral körül kell zárni.

52. A szélmotorok magasságát a 18. sz. jelnél részletezett elvek alapján kell megírni. Beépített területen, üdülő telepeken a jelet nem alkalmazzuk. Nem ábrázoljuk a kisebb, jelentéktelen, házi készítésű szélmotorokat sem. A jel szükség esetén elfordítható.

53. A helyreállított, műemlék jellegű szélmalmostak jelenlegi használatuknak megfelelő megírással el kell látni. (pl. Malom-csárda, stb.)

A szélmalpát nélküli, üzemen kívüli szélmalmostakat is ezzel a jellel ábrázoljuk. Ha nevük van, megírjuk. A jel szükség esetén elfordítható.

- 54 - 55. A helyreállított, műemlékjellegű vizimalmokat, fűrésztelepeket üzemképességüktől függetlenül egyezményes jelükkel ábrázoljuk. Eredeti rendeltetésüktől eltérő használat esetén magyarázó megírást alkalmazunk. (Id. 53. pont) Az üzemen kívüli, leszerelt vizimalmokat, fűrésztelepeket az épület nagyságának és magasságának megfelelő épületként ábrázoljuk. Ha nevük van, megírjuk. A villanymeghajtásra átalakított vizimalmokat épületként ábrázoljuk, és mint darálómalmot írjuk meg.
56. Csupán az alaprajzban nem ábrázolható, épített kisebb kemencéket kell ezzel a jellel kifejezni és a természetbeni helyzetének megfelelően ábrázolni.
57. Az üzemanyag- és gáztartályokat átmérőjüknek megfelelően ábrázoljuk. Több, egymáshoz közel lévő tartály esetén a jel 1/3-dal csökkenthető, esetleg a jelek egymást részben fedhetik.

A ritkán előforduló, nem kör keresztmetszetű üzemanyagtartályokat alaprajzban megrajzoljuk, és ebbe 2,0 mm átmérőjű jelet illesztünk. Az alaprajzot a jeltől rajztérközre fekete színnel kitöltjük. Ha a jel nem fér el az alaprajzban, csak a jelet alkalmazzuk.

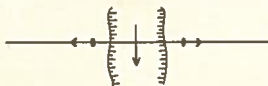
Üa.

A földalatti, bekerített üzemanyagtartályokat a kerítés jelével és "Üa" rövidítéssel ábrázoljuk, az üzemanyagtartály egyezményes jele nélkül. Az üzemanyagtartály jele színfelülnyomást nem kaphat.

58. A közforgalmú benzinkutakat beépített területen belül és kívül egyaránt ábrázoljuk. Településen kívül az üzemben nem lévő is feltüntetjük. Üzemek, gazdaságok területén lévő benzinkutakat az üzemanyag-tartály jelével kell ábrázolni. A benzinkutakhoz kapcsolódó autómósókat, gépkocsijavítókat (szervizeket) is ábrázolni kell, magyarázó megírással, rövidítéssel tüntetjük fel rendeltetésüket. A jel szükség esetén elfordítható.

59-60. A fa-, beton-, fémoszlopokon, vagy kettős, ill. támasztott oszlopokon lévő villanyvezetékeket az 59. sz. jellel ábrázoljuk. Bemérni csak a vezeték töréspontjait kell és a törésponton lévő oszlopot vagy tartószerkezetet a megfelelő jellel tüntetjük fel. Itt az oszlop vagy tartószerkezet talppontjának abszolút magassága megírható. A rácsos fém tartószerkezeteket a 60. sz. jellel ábrázoljuk, mindig a bemért helyükön. A jelnek azt a változatát kell alkalmazni, amely a szerkezet alakját, elhelyezkedését a legjobban kifejezi. A tartószerkezet talppontjának abszolút magassága megírható, a szerkezet magasságát 1-1,5 km-ként 1 m pontosságú relatív adattal kell megadni. Ha pl. folyó feletti áthidalásnál a két tartószerkezet 100 m-nél közelebb van egymáshoz, csak a külső nyílakat kell megrajzolni.

Településekben, majorokban, tanyákban a vezetéket nem kell kirajzolni. A vezetékeket elég a felsorolt lakott helyek határáig vagy az ehhez közel lévő belső transzformátorig vezetni. A 120 kV-nál na-

gyobb feszültségű vezetékek jele mellett a feszültség értékét is fel kell tüntetni ksR6 betűtípussal. (Pl. 180 kV., 750 kV., stb.)

61. Az alaprajzban nem ábrázolható transzformátor-telepeket a jel egyik, az alaprajzban ábrázolható telepeket, transzformátor-házakat pedig a másik változatával fejezzük ki. Az épület nélküli transzformátor-telepek szinfelülnyomást nem kapnak. A nyíl elfordítható.

Az oszlopra szerelt transzformátor-berendezéseket nem ábrázoljuk.

- 62-65. A vezetékek töréspontjait üres vagy tömör fekete körrel kell ki-fejezni. Beépített területen, ipartelepen belül e vezetékeket nem ábrázoljuk. Ha a vezetéken váltakozva gázt és olajat vezetnek vagy a két vezeték közös árcsban halad egymás mellett, a 63. sz. jelet alkalmazzuk, de minden második kört tömör feketére rajzolunk. A több szelvényen áthaladó ilyen vezetékekre ksR6 betűtípussal rá kell írni: Gáz, Olaj.

A vezeték tartozékait az átemelő állomás kivételével nem ábrázoljuk.

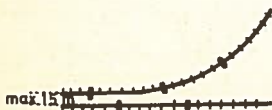
Ha a vezetékek neve van, megírjuk. (Pl. Barátság II.)

Az esetleges benzínvezetékeket olajvezetékeknek ábrázoljuk és megírjuk. (Benzin)

V a s u t a k

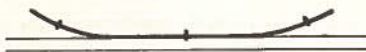
A vasútvonal jelét az alépitmény - többvágányú vasútvonal esetén a közös alépitmény - tengelyvonalában kell kirajzolni.

Ha két külön töltésen futó vasútvonal tengelyvonalai 15 m-nél közelebb kerülnek egymáshoz, akkor a belső fogazást elhagyjuk.

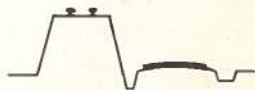

Ha két - nem töltésen futó - vasútvonal tengelyvonalai 8 m-nél közelebb kerülnek egymáshoz, a közös alépitmény tengelyvonalában kétvágányú vasutat rajzolunk (ld. az ábrát). A rajzi váltás helyére a vágányok számát jelentő vonalkát kell rajzolni és a két külön futó vágány jelét ehhez kell rajztérköz nélkül ütköztetni.

Ha a vasút tengelye egy műút széléhez 5 m-nél közelebb kerül, a két jelet összerajzoljuk úgy, hogy általában a vasút tartja meg eredeti helyét, kivéve, ha emiatt az egyébként egyenes út irányát meg kell törni !

Különböző szintben, egymás mellett haladó vasút és műút esetében a vasút töltését kifejező egyforma hosszú, legkisebb méretű fogazást kell a műút jelébe berajzolni.

A pályaudvarokat, megállókat, vasútállomásokat általában rövidítéssel kiegészítve ábrázoljuk. Menetrend szerinti teljes nevüket csak akkor írjuk meg, ha azt a térképről egyértelműen nem lehet megállapítani. A neveket mindig a hivatalos menetrendkönyvből kell kiírni. Amelyik név után a menetrendkönyv sem "pályaudvar", sem "mh" megjelölést nem tartalmaz, vasútállomásnak kell tekinteni.

A pályaudvarokat, vasútállomásokat, megállóhelyeket, amennyiben magassabbrendű síkrajzi vonal nem határolja, 0,1 mm-es vonallal kell körülzárni.

A vasúti őrházakat, szolgálati helyeket (blokkokat) sorszámmukkal és rövidítéssel írjuk meg. Az épületet a vasút jelével egyberajzolni nem szabad!

Felszedett vasutat nem ábrázolunk, de ha a töltése még megtalálható, azt feltüntetjük a töltés jelével. A kerítéssel vagy 0,1 mm-es vonallal körülhatárolt vasúti területek határánál a szintvonalakat megállítjuk.

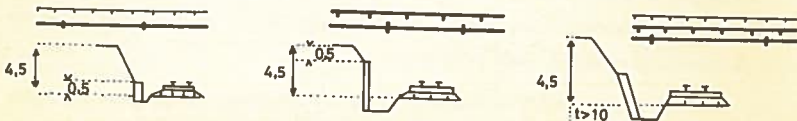
66-67. A normál nyomközű (1,435 m), nem villamosított vasútvonalakat ábrázoljuk ezzel a jellel tekintet nélkül arra, hogy rajtuk személyszállítás is folyik vagy csak ipari célokat szolgál. A közös alépítményen haladó vágányok számát a jelre merőlegesen rajzolt vonaldarabkák száma adja meg.

68. A normál nyomközű, villamosított vasútvonalakat és a HÉV-et ábrázoljuk ezzel a jellel, tekintet nélkül felhasználásuk céljára. A vágányok számát jelöljük.

69-70. Töltéseket, bevágásokat a kavicságy aljától, ~~ill. töltéjétől~~ mért 0,5 m relatív magasság-különbségtől kezdve ábrázoljuk. A relatív adatokat a 46. pontban részletezett elvek szerint írjuk meg lehetőleg a legnagyobb magasságkülönbség helyén. A lejtőalap nagyságától függően a fogazás egyforma vagy változó hosszúságú.

71. A támfalakat csak 0,5 m magasságtól ábrázoljuk. Magasságukat 1 m-től megírjuk a 46. pont szerint. Vegyes építésű (támfallal kombinált) vasúti (közlekedési) bevágások, ill. töltések ábrázolásánál mindig azt a jelet alkalmazzuk, amelyik nagyobb jelentőségű. Ha a lejtőalap 10 m-nél nagyobb a bevágás jeléhez rajztérközre a támfalat is megrajzoljuk.

A relatív adat a kavicságy nélküli teljes magasságra vonatkozik.

72. Az alagutak ábrázolásánál tört alakban fel kell tüntetni az alagút bejárat magasságát 0,5 m, szélességét 1 m, valamint hosszúságát ugyancsak 1 m pontossággal. Rövidítését mindig megírjuk.

Agt. $\frac{3,5 - 5}{204}$

$\frac{\text{magasság} - \text{szélesség}}{\text{hosszúság}}$

73. Ezzel a jellel ábrázoljuk a vasúti teherkocsik ki- és berakásának megkönnyítésére szolgáló, a vasúti kocsik padozatszintjéig felemelt, feljáróval ellátott építményeket, állomáson belül és kívül egyaránt. Rövidítésüket megírjuk. A jel a vasútvonal rajzához illeszthető. Legkisebb mérete 1,0 x 0,7 mm. Az ennél nagyobbakat mérethelyesen ábrázoljuk.

E jelet alkalmazzuk a vasúti táblás megállóhelyek kifejezésére is. A legkisebb méretű jelet kell megrajzolni, és V.t.m., ill. v.t.m. rövidítéssel kiegészíteni. Ha a megállóhely nevét feltüntetjük, akkor v.t.m. rövidítést alkalmazunk, ha a megállóhely nevét nem írjuk meg, akkor V.t.m. rövidítést használunk.

- 74 - 75 - 76. Egyszintben lévő keresztezésnél a megfelelő jelek rajzai keresztezik egymást. Különböző szintű keresztezés esetén a mélyebben haladó síkrajzi elem jelét egészen a hidig megrajzoljuk, a fölötte áthaladóé a hid jele előtt megszakítjuk.

Töltésen vezető vasútvonalon áthaladó talajút feljáróját - ha az 10 m-nél rövidebb - nem ábrázoljuk. Az ennél hosszabbakat a 113. sz. jellel fejezzük ki.

77. Csak az állomáson kívül ábrázoljuk, a vasút megfelelő oldalán. Karját úgy fordítjuk, hogy a vasút jeléből minél kevesebbet takarjon. Állomások, pályaudvarok bejáratánál, egymás közelében lévő kettő-

nél több fényjelző (szemafor) esetén csak a pályatest két szélén lévőket ábrázoljuk.

78. Csak állomáson kívül ábrázoljuk, ha fontos sikrajzi elemek feltüntetését nem zavarja. Töltésen haladó vasútnál a jelet $1/3$ -dal megnöveljük, és mellette mindkét oldalon egy-egy fogat kihagyunk. Számát meg kell írni.
79. Vasútállomáson a vágányhálózatot, ha az több, mint az átmenő vágányok száma, $0,2$ mm-es vonallal kell kirajzolni. A szélső vágányokat mindig a helyükre rajzoljuk, és közéjük annyi vonalat helyezzünk el, hogy azok - a rajztérköz betartásával - a tényleges területet lefedjék, és a lehető legjobban visszaadják a vágányhálózat képét. Azokon a megállóhelyeken, ahol az épület két vágány között van, a megállóhely területén belül a vágányokat szintén $0,2$ mm-es vonallal kell ábrázolni, a valódi helyzetnek megfelelően.

Üzemek, gazdaságok, ipartelepek, stb. belső területének vágányhálózatát nem ábrázoljuk.

80. Mind állomáson kívül, mind pedig belül ábrázoljuk. Az un. gurítókat a töltés jelével kombináljuk.
81. A fordítókorongot átmérőjének megfelelő nagyságban kell feltüntetni.
82. A mozdonyszint mérethelyesen kell ábrázolni. A bevezető vágányhálózatot a 79. sz. jelnél leírtak szerint kell megrajzolni. Az épületet magasságának megfelelően színezzük.
83. A felüljáró lépcsőit a valóságos helyzetnek megfelelően kell rajzolni.
84. A jelzőhidat az állomáson belül és kívül egyaránt feltüntetjük.
- 85 - 86. A keskeny nyomközű erdei és gazdasági vasutakat ábrázoljuk a jelek valamelyikével. Amennyiben a vasút a hivatalos menetrendben szerepel, a keretben meg kell írni (kifutó megírás). Ipartelepen belül

Memó!!ke!

- 23

nem ábrázoljuk. Az ideiglenes jellegű, alépitmény nélküli keskeny-nyomközű vasutakat nem ábrázoljuk.

87. A függővasút erős tartószerkezetre rögzített drótkötélen vagy sinen futó anyag- és személyszállító berendezés. A személyszállításra szolgálók nevét megírjuk (pl. Libegő). Ezzel a jellel tüntetjük fel az ipartelepek határán kívüli nyitott, vagy fedett, állandó jellegű szállítószalagokat is. A függővasút közlekedési vonal fölötti, áthidalásszerű biztonsági berendezését a pálya jelének megszakítása nélkül a hid jelével ábrázoljuk, építési anyagának és hosszának megfelelően.

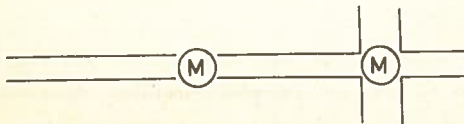

88. Nyomközétől függetlenül ezekkel a jeléssel ábrázoljuk a közúti villamos vasútvonalat, amelynek felsővezetéke van. Ha csak vágány van, a vasút jelét alkalmazzuk.

Az utca két oldalán haladó villamosvágányokat az utca közepén, mint kétvágányú villamost ábrázoljuk.

90. A földalatti vasút és villamos földfeletti szakaszát a 88. sz. jellel ábrázoljuk.

- 91 - 92. Ha a földalatti vasút egy megállóhelyéhez több földszini bejárat van, (pl. Blaha Lujza tér, Népköztársaság útja, stb.) a jelet az útke-resztesztésbe, ill. az út közepére kell elhelyezni. Ha viszont az állomás az épületben van, akkor a jelet a bejárat helyére kell rajzolni.

Műutak és talajutak

A T.1. Szabályzatban és a Jelkulcsban szereplő utakat, valamint tartozékaikat, műtárgyaikat kell térképezni.

Beépített területen belül a korszerű műutakat, műutakat és javított talajutakat nem ábrázoljuk, helyettük utcát rajzolunk és a közlekedési vonal szélességének megfelelően színelőnyomást alkalmazunk. Ugyancsak színezzük azokat a kiépített utcákat, amelyek hajó- vagy vasutállomáshoz vezetnek.

Majorok, gazdaságok, ipartelepek területén az áthaladó utakat tüntetjük fel, az oda vezetőket pedig a telep határáig ábrázoljuk és kategóriájuknak megfelelően színezzük. Ha ezen belül az út töltésen, vagy bevágásban halad, az utcáknál leirtak szerint kell eljárni.

A közforgalom elől elzárt (erdészeti, bányászati, stb.) épített utakat a térképen piros színű "Közforgalom elől lezárva" megírással látjuk el.

Műutak és javított talajutak mentén csak azokat a 100 m-nél hosszabb szárazárvákat ábrázoljuk, amelyek mélysége az 1,5 m-t vagy szélessége a 3,0 m-t meghaladja. Talajutak mellett pedig csak azokat a 100 m-nél hosszabb szárazárvákat ábrázoljuk, amelyek mélysége az 1,0 m-t, vagy szélessége a 2,0 m-t eléri, ill. meghaladja. A műutak mentén lévő, legalább 10 m széles anyagárvákat, ha hosszuk méretarányban kifejezhető, a rézsű lejtalapjának megfelelő fogazással ábrázoljuk, és relatív adatukat a 46. pont szerint megírjuk.

93. Az autópályának két külön közlekedési pályatestje van, amelyek mindegyike legalább 7 m széles. Adatait a KPM adatai alapján kell megírni.

94. A korszerű műút 7 m vagy ennél szélesebb beton, aszfalt burkolatú, KPM által számozott műút.

95. A műút kő alapozású, zúzottkő (makadám), vagy korszerűbb burkolatú út.

96. A javított talajút közlekedésre alkalmas felületét apró kavics vagy zúzott kő, homok és föld keverékével burkolják. Alépitménye nincs. Gépkocsi-közlekedésre az év minden szakában alkalmas. Csak azokat a majorokba, gazdaságokba, erdészeti telepekre, stb. vezető uta-

kat ábrázoljuk ezzel a jellel, melyeknek teljes hosszát javították !

97. Épülő műútnak minősül az olyan útszakasz, amelyen a kő alapozás már elkészült. A meglévő földműveket (töltéseket, bevágásokat), valamint a már elhelyezett kész műtárgyakat (átereszeket, hidakat) helyükön, a valóságnak megfelelően kell ábrázolni. Ha az útszakaszon még csak földmunka folyik, de pl. a hid már kész, azt ábrázolni kell. Ezzel a jellel ábrázoljuk az autópályák építés alatt álló részét is.

Teljes szélességben elkészült autópálya :

Félszélességben elkészült, félszélességben épülő autópálya :

98. Az autópályák, műutak és javított talajutak ábrázolását megírássokkal is ki kell egészíteni.

Meg kell írni :

- a/ a burkolat szélességét, valamint az út koronaszélességét m-es pontossággal.

Javított talajútnál, ha a burkolat szélessége megegyezik az út teljes szélességével, csak egy megírást alkalmazunk. (pl. 6 k)

- b/ a pályatest burkoló anyagát, amely lehet :

B = beton

A = aszfalt, - géppel (finischer) terített, hengerelt "fekete" burkolat.

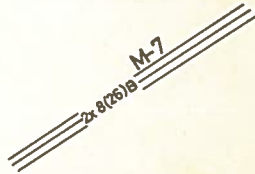
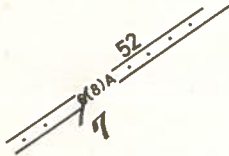
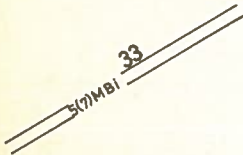
MBi = makadám-bitumen, - olajjal, bitumennel felcsolt makadám-út, melyet apró zuzalékkal hintenek meg, és ezt rendszerint csak a forgalom tömöríti, hengerli. Nagy melegben megolvad, "ragad".

M = makadám, zúzott kő és vizes homok hengerelt keveréke.

Ke = keramit,

K = kavics,
Kő = kockakő,
Mu = murva,
Sa = salak.

d/ az autópályák, autóutak, korszerű műutak, műutak hivatalosan megállapított, a KPM által nyilvántartott számát.

A megíráásokat az út tengelyével párhuzamosan ott kell elhelyezni, ahol a megírt adatok változást fejeznek ki, könnyen olvashatók, valamint a térkép keretvonalai közelében. Az adatokat a KPM hivatalos nyilvántartása alapján kell megírni.

99. Csak 500 m-nél hosszabb útburkolat-változást tüntetünk fel.
100. Csak a 10 m-nél hosszabb, talajutak bekötésével nem kapcsolatos feljárókat ábrázoljuk. Színfelülnyomást nem kap.
101. Csak beépített területen kívül ábrázoljuk a km-követ és km-táblát.
Ha az út mindkét oldalán van kilométerkő, km-enként váltakozva az út egyik, majd a másik oldalán egyet-egyet tüntetünk fel.
Számukat megírjuk.
A jel csatornák szélétől, töltéstől távolabb szabadon is ábrázolható,
Ha számát nem ismerjük, "km" rövidítést írunk mellé.
102. Ezzel a jellel ábrázoljuk az autópályák, korszerű műutak felett elhelyezett útjelző-táblákat. A műutak mentén és kereszteződéseiben elhelyezett útjelző-táblákat nem kell feltüntetni.
103. A jelet az út tengelyvonalában kell elhelyezni, és az út színfelülnyomását meg kell szakítani. A mellette lévő km-táblát nem ábrázoljuk, de a számát megírjuk.
A jel nem fordítható el.

104. Az autóbusz megállókat csak beépített területen kívül ábrázoljuk, de itt akkor is, ha a helyét jelző tábla pl. távbeszélő oszlopon van.

Ha az út két oldalán lévő megállóhelyek olyan közel vannak egymáshoz, hogy a kirajzolt jelek egymást fednék, csak az egyiket kell kirajzolni.

Ha a megállóhelyen nyitott várakozóhely is van, csak ezt tüntetjük fel a 105. sz. jellel. A jel elfordítható.

105. A nyitott várakozóhely jelét csak a beépített területen kívül ábrázoljuk. Ha közvetlenül az út mellett van, a műút jeléhez illesztjük.

Ha a nyitott várakozóhely egyúttal autóbusz megállóhely is, a megállóhely (104. sz.) jelét nem alkalmazzuk.

106. Az 5-10 m széles talajutakat 0,3 mm vastag folyamatos vonallal ábrázoljuk. 11 m-től két, az út szélességének megfelelő távolságban rajzolt 0,1 mm vastag folyamatos vonalat alkalmazunk. Szélességi adatát megírjuk.

Szélesség alatt az út járható, teljes szélességét értjük a pillanatnyi használatától függetlenül. Az 1 m-en belüli szélesség-ingadozás esetén a kisebb értéket adjuk meg.

Ha az egyébként széles út egy rövid szakasza gépjárművel csak keskeny nyomon járható (pl. állandó jellegű nagyobb gödrök, vizmosás, stb. miatt), ezt a részt a tényleges állapotnak, használhatóságnak megfelelően kell ábrázolni.

Az állathajtás céljára használt utakat szélességüknek megfelelően, esetleg kerítés jellel együtt ábrázoljuk és "Hajcsárút"-nak megírjuk. A talajút melletti kilométer-köveket a 101. sz. jellel, az ottani szabályok betartásával ábrázoljuk.

107. A mezei és erdei út helyi jelentőségű szállítási célokat szolgál, 5 m-nél keskenyebb. Csak az állandó jellegűeket ábrázoljuk, az

ideigleneseket csak kiágazásuknál jelöljük az út jelének egy tagjával.

Ha az egyébként járható út egy-egy szakaszát rendszeresen kikerülik, - a kerülő út a légifényképen és a terep helyszínelésekor ugyanazon az oldalon található - mindkét utat ábrázoljuk. Ha azonban a kikerült szakaszt véglegesen felhagyták, azt nem, vagy jellege alapján a vízmosás jelével ábrázoljuk.

108. Ösvényt, gyalogutat csak ott ábrázolunk, ahol az úton kívüli mozgás nehéz, vagy lehetetlen és ahol két távoli hely között az összeköttetést jelentősen lerövidíti.

A csak gyalogos közlekedésre alkalmas, jelzéssel ellátott turista-utakat is ezzel a jellel ábrázoljuk.

109. A járművekkel meredekségük vagy lépcsőzetes emelkedésük miatt nem járható utcákban a jel vonalkázott részét csak az utca járhatatlan vagy lépcsőzetes szakaszán alkalmazzuk. Sikátoroknál, amelyek csekély szélességük miatt alkalmatlanok a járműközlekedésre, a jelet a sikátor teljes hosszában feltüntetjük.

110. Ezzel a jellel ábrázoljuk a parkokban, temetőekben és kertekben, nagyüzemi művelési szőlőkben és gyümölcsösökben lévő utakat:

- ha azok szélessége az 5 m-t meghaladja, mérethelyesen,
- ha 5 m-nél keskenyebbek, de gondozottak, akkor 0,5 m szélesre rajzoljuk.

A sporttelepeket körülvevő futópályákat is ezzel a jellel ábrázoljuk. A 2 m-nél keskenyebb, jelentéktelen sétatutakat a gyalogút jelével ábrázoljuk. Ha sűrűn fordulnak elő, ritkítva, jellegzetesen kell azokat feltüntetni.

- 111 - 112 - 113 - 114. Az utak 0,5 m-nél magasabb töltéseit és bevágásait ábrázoljuk. 1 m-en felül a relatív magasságukat is megírjuk.

A lejtőalap nagyságától függően a fogazás egyforma, vagy változó hosszúságú. Az ábrázolásra és megírásra a 46. sz. jelnél leírtak érvényesek.

115. Támfalak ábrázolására és megírására a 71. sz. jelnél leírtak érvényesek.

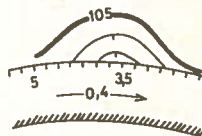
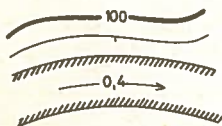
Vizhálózat és berendezései

A vízfolyások ábrázolásakor különbséget teszünk a természetes és a mesterséges vízfolyások között.

Természetes vízfolyásnak tekintjük azokat a folyókat, patakokat, ereket, amelyek az év túlnyomó részében állandóan folyó vizet (élővizet) szállítanak, medervonaluk általában a domborzati formákat követve a mélyvonalakban halad és természetes eredetükre a nevük is utal, függetlenül attól, hogy medríket hosszabb-rövidebb szakaszon szabályozták.

E vízfolyásokat a légifényképen látható szélességben kell kirajzolni, kivéve akkor, ha a fényképezés áradáskor történt és a folyó kilépett a medréből !

Az ábrázolásnak tükröznie kell a partviszonyokat. Ezért lankás partok esetében a víz szélét jelző zöld vonalon kívül szintvonalakkal kell a lejtést kifejezni. Meredek, szakadó, vagy szakadékos part esetében pedig a rézsű lejtőalapjától függő fekete fogazást kell alkalmazni. A rézsű koronavonalát mindig a tényleges helyén kell megrajzolni ! A rézsűk relatív adatát úgy kell meghatározni, hogy a lankás partszegélyen haladó szintvonalakkal is összhangban legyenek, figyelembe véve a vízfelületnek km-kénti néhány dm-es esését.

Meg kell írni a vízfolyás szélességét, valamint a felujtandó térkép alapján a vízmélységet. Az ábrázolást ki kell egészíteni a folyásirány és a folyási sebesség feltüntetésével. Ez utóbbit is a felujtandó térképről kell átvenni.

A mesterséges vízfolyások szélessége, medrík profilja általában a csatorna egész hosszában egyforma. Vonatvezetésük nem vagy csak kevésbé követi a domborzati formákat. E vízfolyásokat a meder-adatok alapján ábrázoljuk. A talaj síkjában mérjük a meder szélességét, és e siktól kell

meghatározni a mélységet is, amely adatokat tört alakban írunk meg. A partviszonyokat nem ábrázoljuk, de a vízfolyást követő létesítményeket (töltés, stb.) feltüntetjük.

116. A források egyezményes jelét úgy helyezzük el, hogy vonalkája a keletkező ér, vagy a lejtő irányába mutasson.

Ha neviük van, megírjuk, ha nincs, a nagyobb vízhozamúakat "F" rövidítéssel kiemeljük.

A különleges forrásvizek ábrázolását az összetételre vonatkozó megírással vasas, kénes, stb., megbízható adatok hiányában "ásványvíz" megjelöléssel ki kell egészíteni.

117. Ezzel a jellel ábrázoljuk:

- a 3 m-nél keskenyebb természetes vízfolyásokat (ereket),
- a 3 m-nél keskenyebb, de legalább 0,5 m mély csatornákat, árkokat.

A szélességüket nem írjuk meg. A vízmélységre vonatkozó adatot csak 1 m-en felül tüntetjük fel, kivéve a függőpatakokat, malomárkokat, amelyek mélységét minden esetben megírjuk.

A természetes vízfolyások partviszonyait ábrázoljuk. A 10 m-nél keskenyebb vizmosásban, horhosban, vagy szabályozott mederben folyó vizek partját a 259. jel kétvonalas, fogazás nélküli változatával fejezzük ki. A part relatív mélységét a 46. pont szerint írjuk meg.

118. Ezzel a jellel a 3-5 m széles természetes vagy mesterséges vízfolyásokat ábrázoljuk a fejezet elején leírt általános szabályok alkalmazásával. E jelnél a 20 m-nél keskenyebb vizmosásokat a 259. jel fogazás nélküli változatával, azon felül fogazással fejezzük ki.

119. Az 5 m-nél szélesebb vízfolyásokat ábrázoljuk ezzel a jellel a fejezet elején leírt általános szabályok alkalmazásával.

- 120-123. A szakadó, szakadékos partok koronavonalait a helyükön kell ábrázolni.

124. Ezzel a jellel ábrázoljuk a folyók szárazon lévő köves, kavicsos parti sávjait. A jel lankás, nem szakadékos partot jelent ! Ezen a területen a szintvonalakat átvezetjük.

A köves part a 125. sz. jellel kombinálható.

125. Ezt a jelet használjuk:

- a szárazon lévő, 10 m-nél szélesebb homokos partok,
- az állandó jellegű homokos zátonyszigetek ábrázolására. A sziget körül a vízvonalat ki kell rajzolni.

A homokos terület jelén a szintvonalat átvezetjük. A homokos part a 124. sz. jellel kombinálható.

126. Ezzel a jellel ábrázoljuk a mocsaras, nádas, zsombékos, stb. területeken lévő vizek határoló vonalait olyan helyeken, ahol a partvonalat nem lehet pontosan azonosítani a vízszint határozatlansága vagy változása miatt.

127. Ezzel a jellel ábrázoljuk:

- a vízfolyások partmenti ártéri lerakódásait (parti dűnéket), amelyeknek megközelítőleg elmosódott töltésformájuk van, szélességük méretarányban kifejezhető, hosszuk legfeljebb 100-200 m.
- a folyók, patakok, csatornák medrének mélyítése alkalmával a parton felhalmozott, nem határozott töltésformájú földhányásokat is, ha az átlagos magasságuk a 0,5 m-t meghaladja.

Ha az elmosódott töltés tengelyvonala a meder széléhez 10 m-nél közelebb van, a 257. sz. jelet alkalmazzuk.

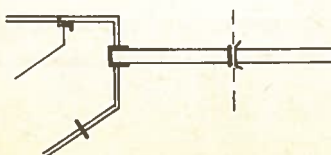
128 - 129. Az időszakonként vízzel elöntött holtágakat és holtmedreket (morotvákat és haloványokat) ábrázoljuk ezekkel a jelekkel. A part jellegét a megfelelő egyezményes jelekkel fejezzük ki.

130. Ezzel a jellel a tarfolyók és tarpatakok (torrensek) medrét ábrázoljuk, amelyek hóolvadás vagy záporok idején nagy víztömeget vezetnek le, az év nagy részében azonban teljesen szárazak. A meder oldalát jellegének megfelelően kell ábrázolni.

131. Patakok, csatornák mocsarakon átvezető, általában víz alatt lévő medrét a légifénykép alapján közelítő pontossággal ábrázoljuk.

132. Ezzel a jellel ábrázoljuk az egyengetett és kőszórással, rőzsefórással, stb. megerősített, de nem falazott partokat. Relatív magasságukat megírjuk.

133. Ha az egyengetett és megerősített part rézsúalapja 1 m-nél szélesebb, ezt a jelet alkalmazzuk.
134. A falazott partvédezeteket ábrázoljuk ezzel a jellel.
135. Ha az épített töltés tengelyvonala a csatornameder széléhez 10 m-nél közelebb van, ezt a jelet alkalmazzuk. Ennél nagyobb távolság esetén a 206. sz. jel megfelelő változatát kell használni. Ezzel a jellel ábrázoljuk a függőpatakokat, malomárkokat is. A töltések adatait a 206. pont szerint adjuk meg.
136. Azokat a csatornákat, szabályozás alatt álló mederszakaszokat ábrázoljuk ezzel a jellel, ahol már kiásott meder van.
137. Csak azokat a mesterséges árkokat ábrázoljuk ezzel a jellel, amelyek nem vízlevezetés céljára készültek (határ-, lövész-, harckocsi-árkok, útmenti anyaggyödör, stb.) és szélességük 1 m-nél, mélységük pedig 0,5 m-nél nagyobb. Műutak és javított talajutak mellett csak akkor tüntetjük fel, ha 3 m-nél szélesebbek, vagy 1,5 m-nél mélyebbek és hosszuk legalább 100 m. Talajút mellett pedig csak akkor ábrázoljuk, ha szélességük a 2 m-t, mélységük az 1 m-t és hosszuk a 100 m-t eléri vagy meghaladja.
- Szélességi és mélységi adatot a csatornákhoz hasonlóan állapítunk, ill. írunk meg.
138. A 20 m-nél keskenyebb vizvonalakon lévő zsilipek kifejezésére szolgáló jelek közül azt a jelet kell mindenkor alkalmazni, amely a tényleges állapotot a legjobban jellemzi, kifejezi a vízelosztás irányát, valamint a berendezés alakját. A zsiliphez tartozó árkot mindig ábrázolni kell. A jel a hid, ill. az áteresz jelének feléhez kapcsolható.

Kisméretű, faajtós, jelentéktelen csillipeket nem ábrázolunk.

139. Csak az állandó jellegű vízemelő kereket ábrázoljuk.

140. Az állandó vízzel érintkező vízmércéket tüntetjük fel. A "jelentő vízmércék" adatait tört alakban írjuk meg: a számlálóban a 0-pont abszolút magasságát cm pontossággal, a nevezőben a középvízszint abszolút magasságát dm pontossággal kell megadni. A jel elfordítható.

141. Ezzel a jellel ábrázoljuk a tavak és állóvizek mélységvonalait, ha azok a vízügyi szerveknél rendelkezésre állnak. A 0-vonal mellé a következő szöveget kell írni: "A vízmérce 0 pontjának magassága."

142. A tavak mélységi adatát méteres pontossággal kell megírni, ha a mélységadat hivatalos helyről beszerezhető.

Halastavaknál nem tüntetünk fel mélységi adatot.

143-144. A fejezet elején leírt általános szabályok betartásával a szélességet m pontossággal, a mélységet pedig a 46. pont szerint kell megírni. Az utóbbit, valamint a másodpercre vonatkoztatott, 0,1 m pontosságú folyássebességet a felújítandó térkép alapján kell megadni.

Csatornák közül csak a fő gyűjtőcsatornák mellett rajzolunk folyásirány jelet, folyássebességet azonban nem adunk meg.

145. A vizesés jelével ábrázoljuk azokat a mederben lévő tereplépcsőket, ahol a víz szabadon esik alá (zuhatag). A relatív magasságkülönbséget m pontossággal kell megírni. Ha a fogazást nem lehet kirajzolni, a jel mellett mindig kell "Ve" rövidítést is alkalmazni.

146. A légifényképen látható kisebb kiterjedésű zúgókat ábrázoljuk ezzel a jellel.

147. A víz folyásának szabályozása miatt épített sarkantyúkat, vezetőműveket, vizalatti töltéseket, az oldalágak elzárása és eliszapolása céljából épített vizalatti gátakat ábrázoljuk ezzel a jellel.

148 - 149. A felső és alsó vízszint különbségét a 46. pont szerint kell megírni.

150. Nagykiterjedésű víztározók, valamint a folyók duzzasztógátjaiba épí-

tett nagyobb méretű zsilipeket, a hajók közlekedésének biztosítására szolgáló zsiliprendszerek (kamarazsilipeket) a jel megfelelő változtatásával kell mérethelyesen kifejezni. A jel ékalakú hegyét mindig a folyás irányával szemben rajzoljuk ki.

151. Ha a duzzasztógát felületén közlekedési vonal vezet, ezt a jelet alkalmazzuk. A fogazás mindig a folyás irányába mutat.

152 - 153. Az alaprajzban nem ábrázolható kis kikötőket, ill. uszályok, vagy más vízijárművek kikötésére, horgonyzására, táblával kijelölt helyeket kell e jelekkel megadni. A 152. sz. jel mérete 3,0 mm. A hajóállomás nevét, ha a településtől távol van, meg kell írni.

154. Ezzel a jellel ábrázoljuk:

- a hajóközlekedést biztosító, vízben vagy parton elhelyezett fényjelző berendezéseket,
- polgári repülőterek környékén lévő, tájékozódás és irányjelzés céljait szolgáló jelzőberendezéseket.

155. A táblás km-oszlopokat és az állandó jellegű, tájékoztató folyómenti jelzőtáblákat ábrázoljuk ezzel a jellel. A km-oszlopok számát megírjuk. Ha a koordinátáik ismertek, a megfelelő alappont jelével összekapcsoljuk a 155. sz. jelet.

A jel elfordítható.

156. A mólót méret- és alakhelyesen kell ábrázolni.

157. Nagyobb állóvizekben a hullámok pusztító hatásának megakadályozására épített vizalatti vagy alig a víz fölé emelkedő hullámtörő gátakat jelöljük ezzel a jellel.

158 - 161. Beépített területen kívül, vízszegény területen minden kutat ábrázolni kell. Vízben gazdag vidéken csak az egyedül álló kutakat tüntetjük fel, az esetleg csoportosan előfordulók közül pedig csak a vízhozam és a tájékozódás szempontjából jelentőseket ábrázoljuk.

A jelentősebb közhasználatú kutak mellett tört alakban megírható a földfelszín abszolút magassága 0,1 m és a kút vízszintjéig terjedő mélység 1 m pontossággal.

Feltüntetjük a kutak vizének minőségét is (kénes, keserű, stb.) ha ismert. Amennyiben nevük van, megírjuk. Ennek hiányában a jelen-

tős, jól tájékoztató, nagy vízhozamú kutakat rövidítéssel kiemelhetjük. Településen belül csak a bővizű artézi kutakat ábrázoljuk, ha hely van, tanyákon belül is. Ilyenkor csak a település neve alatt írjuk meg az "Art" rövidítést.

A 159., 160. sz. jel elfordítható. A 160. sz. jelle vonatkozóan ld. még az 52. pontot.

162. A vízművek feltöltéssel emelt kútjait ábrázoljuk.

163. A vízvezetéki közkút jelét csak településen kívül alkalmazzuk.

164. A nagyobb közterületeken lévő, jól tájékoztató vagy kulturális jelentőségű szökőkutakat ábrázoljuk abban az esetben, ha más fontosabb elemek ábrázolását nem zavarják. (pl. Zsolnai kút)

A jel nem fordítható el.

165. Víztartály jelével ábrázoljuk a mesterségesen létesített, az ivó- és ipari víz biztosítására szolgáló, rendszerint betonból vagy kőből épült, zárt tartályokat, amelyeket kutakból töltenek fel, s amelyek a vízellátás egyenletességét biztosítják. A jelentős, alaprajzban ábrázolható, hasonló célú építményeket kiterjedésüknek megfelelően tüntetjük fel és "Vizmű" megírással látjuk el.

A víztartály nélküli, alaprajzban nem ábrázolható, a víz továbbítására vagy átemelésére szolgáló, állandó jellegű szivattyú-berendezéseket, szivornyákat is ezzel a jellel fejezzük ki és "Sziv." megírással látjuk el. Ugyanigy járunk el a tutajra szerelt szivattyú-berendezésekkel is, ha csőcsatlakozásuk a földben télen is megmarad.

A vízmű tartozékát képező szivattyú-berendezéssel kapcsolatos csápos kutak esetében a berendezést magába foglaló épületet ábrázoljuk és ha van száma, azzal együtt írjuk meg. (pl. XI. kút)

A nagyobb folyóvizek partján vagy medrében épített kutakat a támfal és a kút jelének összekapcsolásával ábrázoljuk.

166. Ezzel a jellel ábrázoljuk:

- mesterségesen létesített, sziklába vájt vagy falazott, az esővíz felfogására szolgáló medencéket (ciszternákat),
 - a nyitott strandmedencéket, alaprajzuk szerint.
- Ha nevük van megírjuk.

167. A viztorony kő, beton, téglá építésű, toronyszerű építmény. Adatait a 18. sz. jelnél leírtak szerint adjuk meg.

168 - 169. Csak a beépített területen kívüli és csak az állandó jellegű vízvezetékeket ábrázoljuk. A földalattiak közül csak a települések vízellátását biztosító vezetékeket tüntetjük fel.

A mezőgazdasági célokat szolgáló alagcsöves, fűrtlyukas, stb. öntözőrendszereket nem ábrázoljuk. A vízzel ellátható területen "ÖNTÖZÖTT TERÜLET" megírást alkalmazunk sG betűtípussal, a terület kiterjedésének megfelelő betűnagysággal.

170. A fémből készült, karcsú lábon álló, különböző alakú tartályt hordozó, a vízellátást biztosító építményeket ábrázoljuk ezzel a jellel. Adataikat a 18. sz. jelnél leírtak szerint kell megadni.

171. A hidakra általában vonatkozó szabályok szerint az alul haladó közlekedési vonal jelét a hid jeléhez ütköztetjük. A csatornát kifejező kék (a terepmunkán zöld) vonalat (vonalakait) azonban a hid jelén átvezetjük. Mindig a hid jelét használjuk, az áteresz jelét ebben az esetben nem alkalmazzuk.

Hidak, átkelőhelyek és gázlók

A hidakat hosszúknak és építési anyaguknak megfelelő jelekkel ábrázoljuk. Szélességüket mérethelyesen rajzoljuk meg.

A hidakhoz vezető síkrajzi elem rajzát a hid jele előtt rajztérközre megszakítjuk, a hid alatt haladóét a hid vonalához ütköztetjük.

A hid szintfelülnyomást nem kaphat.

172 - 177. E jelekkel anyaguk és nyílásuk szerint megkülönböztetve a 10 m-nél hosszabb hidakat ábrázoljuk. Többnyílású hidak esetében a tartópilléreket mindig a valódi helyükön kell feltüntetni. Az adato-

kat a 180. sz. jelnél leírtak szerint kell megadni.

178-179. A 10 m-nél rövidebb hidakat ábrázoljuk e jelekkel. Az egyértelmű megkülönböztetés biztosítása érdekében a terepmunkán "Fa", ill. "Kő" kiegészítést kell alkalmazni.

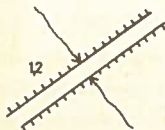
A jel szélessége a vonalak belső része között 0,5 mm.

180. A 10 m-nél hosszabb hidak hosszúságát és gépkocsival járható szélességét méter, teherbírását tonna pontossággal kell tört formában megírni.

Vasúti hidaknál az adatokat nem írjuk meg.

181. Beépített területen kívül a jelentéktelen akadályon átvezető, csekély teherbírású, rendszerint fából készült kis hidakat építési anyaguktól függetlenül ezzel a jellel ábrázoljuk. A jelet mindig összekötő szárral kell rajzolni. Műúttal kapcsolatban ezt a jelet nem alkalmazzuk !

182. A 2 m-nél kisebb nyílású hidakat, átereszeket, csőátereszeket ezzel a jellel kell kifejezni. Talajutak mellett a sorozatosan előforduló olyan átereszeket, amelyek felett út nem vezet át, nem ábrázoljuk. Ugyancsak nem ábrázoljuk a jelentéktelen, sem vízvonalhoz, sem mélységvonalhoz nem kapcsolódó és nem tájékoztató jellegű átereszeket. A jelet általában az utak, vasutak vonalára, töltések koronavonalára rajzoljuk, de a magas töltés alatt átvezető áteresz kivezető nyílásai helyükön ábrázolhatók, a fogazás aljához illesztve.

183. A jel csak gyalogos átkelésre alkalmas.

184 - 185. A jelek első változatát a keskeny vízfolyásokon lévő kompátkelés ábrázolására használjuk.

A teherbírást tonnákban kell megadni.

- 186 - 187. A motoros csónakátkelés jelével ábrázoljuk a kishajó-átke-
lést is.
188. Csak a közhasználatú gázlókat ábrázoljuk.
189. A 3 m-nél keskenyebb, patakokon átvezető gázlót ábrázoljuk ez-
zel a jellel és "G1". rövidítéssel látjuk el.
190. A nyitott csatornába, vagy folyókba betorkolást a tényleges hely-
zetnek megfelelően ábrázoljuk.

Hírközlő vonalak

- 191 - 192. A rádió és televízió (adó-, közvetítő-, stb.) antennája egyez-
ményes jelét mindig az antennatorony bemért helyén ábrázoljuk és
rendeltetését rövidítéssel megírjuk.

A műsorszórás céljára épített antennák magasságát a tornyokhoz
hasonlóan 1 m pontosságú relatív adattal megadjuk.

Rádióállomások több oszlopból álló antennahálózatánál csak a fő-
adót ábrázoljuk, az oszlopokkal fedett területet kerítésjellel vagy
0,1 mm-es vonallal lehatároljuk és rendeltetését megírjuk.

Az antenna vagy antennahálózat közelében lévő rádióállomás épü-
letén, ha azon antenna nincs, a jelet nem kell feltüntetni.

Az állandó üzemeltetésre épített URH adó- és közvetítő-állomáso-
kat is ezekkel a jelekkel ábrázoljuk, de csak a műsorszórás cél-
jára építettek magasságát írjuk meg.

193. A táviró- és távbeszélő-vezetékeket beépített területen belül, továb-
bá vasutak és árvízvédelmi töltések mentén nem ábrázoljuk. Utak,
vonalas létesítmények mellett haladó vezetékeket szakaszosan tűn-
tetjük fel. Szakaszos ábrázolás esetén feltétlenül jelet kell rajzolni
a térkép keretvonalánál, beépített területek szélénél, továbbá ott,
ahol a vezeték az út egyik oldaláról a másikra áttér.
- A 193. sz. jel a faszor jelével kapcsolható.
- Ha a táviró-, távbeszélő-vezeték, valamint a villanyvezeték tartó-
oszlopa közös, akkor csupán a villanyvezeték jelét tüntetjük fel.

194. A föld- és vizalatti táviró- és távbeszélő-vezetékét csak akkor ábrázoljuk, ha az a földfeletti vezeték folytatása legalább 100 m hosszúságban.

Ha földfeletti vezetékét egy út alatt vezetnek át, a földfeletti vezeték jelét folyamatosan az út felett is továbbrajzoljuk.

H a t á r o k

195. Az államhatár szabatos ábrázolására nagy súlyt kell helyezni. Az ábrázolás főbb szabályai a következők:

- a/ Valamennyi határjelet koordinátái alapján kell felszerkeszteni és háromszögelési pontként vagy sokszögpontként kell ábrázolni. A 195. sz. jel jelkulcsi ábráján a 3. és 4. sz. pont sokszögpont helyes mérete 1,5 mm !
A pontok mellé a határkösorszámot kell írni, ez alá zárójelbe kerül az alappont-sorszám. (Amennyiben a pont az EOv-ben ismert ! ld. T.1. Szabályzat "Alappontok") Az esetleges orthogonális vagy poláris koordinátával rendelkező pontokat sokszögpontnak ábrázoljuk. Köztük kell a határ egyezményes jelét elhelyezni.
- b/ A határvonal és környéke ábrázolása pontosan egyezzen a hivatalos határleírás legfrissebb adataival. Az azonosság feleljen meg olyan síkrajzi elemek vonatkozásában is, amelyeket egyébként nem tüntettünk volna fel (pl. árok, amelynek nagysága nem éri el az ábrázolás szükségességének határát). Kivételt képezhet a vízfolyások hatására létrejött partvonal-változás, amelyet a határleírástól eltérően a légifénykép alapján kell ábrázolni.
- c/ Ha a határ vonalas létesítmény (csatorna, műút, stb.), ennek egyezményes jelét kirajzoljuk. Amennyiben a határ e síkrajzi elem tengelyvonala, a határjeleket szakaszosan vagy a jel tengelyében vagy a két oldalán váltakozva helyezzük el.
- d/ Ha a határ egyéb helyeken vagy szélesebb folyó sodorvonalában halad, a határjelet folyamatosan kell kirajzolni. Ilyenkor a folyó túlsó partját is ábrázolni kell, ha a légifényképen látható. Ha azonban a túlsó part már másik szelvény területére esik, új

szelvényt szerkeszteni nem kell.

- e/ Nagy vízfelületeken a koordináták alapján felszerkesztett töréspontok összekötésével kell a határt meghúzni.
- f/ A vízfolyások partváltozása következtében nyilvánvalóan elpusztult határpontokat is ábrázoljuk koordinátáikkal rögzített helyükön a megfelelő jellel. De a partvonalat a légifénykép alapján a jelenlegi helyén rajzoljuk meg !
- g/ Az elméleti határvonalat rögzítő párhuzamos (iker) határpontokat (az idegen területre esőket is) ugyanazzal a jellel ábrázoljuk, mint a sajátunkat.
- h/ A határszakaszok számát, vagy betűjelét minden esetben fel kell tüntetni. A határpontok és esetleges kiegészítő-pontok közül annyinak a számát, ill. betűjelét (pl. 20) kell megírni, hogy a számozás folyamatossága egyértelműen kitűnjön. A térképlap szélén mindig teljes megírást kell megadni (pl. IX 10/20). A sorszámokat lehetőleg az idegen ország területén kell elhelyezni. A határkövek magasságát csak akkor írjuk meg, ha a közelben nincs más magasság.

196 - 197 - 198. A közigazgatási határok ábrázolásának főbb szabályai:

- a/ Különböző rendű közigazgatási határok egybeesésekor mindig csak a magasa bbrendű határt kell ábrázolni.
- b/ A koordinátával nem rendelkező, jól tájékoztató határköveket a 6. sz. jellel ábrázoljuk. Esetleg magasságuk is megírható.
- c/ Ha a közigazgatási határ valamilyen síkrajzi elem (út, árok, sűrű fasor, stb.) széle, a határjeleket a megfelelő oldalon, ha pedig tengelye, akkor mindkét oldalon váltakozva kell szakaszosan, közvetlenül a folyamatosan kirajzolt síkrajzi vonal jele mellé helyezni. A vonalas elem mellett lévő egyéb, nem összefüggő síkrajzi elemeket (egyes bokrok, fák, ritka fasor) a határ jelén kívül rajzoljuk.
- d/ Ha a közigazgatási határ vonalán a növényzeti elemek (bokor, fa) egymástól mért távolsága 100 m-nél nagyobb, a határ jelét folyamatosan kell kirajzolni, a növényzeti elemeket pedig mellé rajzoljuk.
- e/ Városok és községek határát közigazgatási rangjuknak megfelelő

jellel kell ábrázolni a következőképpen:

megyehatár-jellel a főváros és a megyék,

járáshatár-jellel a megyei városok és városok, a járás, valamint a város-környéki központ külső határát,

községhatár-jellel pedig a nagyközség, község, nagyközségi közös tanácsú község, a fővárosi, valamint a megyei városi és városi kerületek határát,

f/ A közigazgatási határokat a földhivatali nyilvántartás alapján kell ábrázolni.

199 - 200. A határozott növényzethatár (mezőgazdasági művelési ág határ) jelével a terepen jól látható, világos, jól azonosítható növényzethatárt ábrázoljuk, ellentétben a határozatlan, elmosódott, változó helyzetű határokkal, amelyek helyét a megkívánt pontossággal nem lehet bemérni.

Amennyiben a növényzethatár más, magasabbrendű sikrajzi (közlekedési, vízrajzi vonal, közigazgatási határ, sűrű fasor, élő sövény, villany-, távbeszélő-vezeték, stb.), vagy domborzati (tereplépcső, koronavonala, horhos, vizmosás, stb.) vonallal esik egybe, a pontsort nem ábrázoljuk. Ugyanigy járunk el, ha a növényzethatár a fent említett sikrajzi vagy domborzati vonalakkal párhuzamosan halad és azoktól mért távolsága 10 m-nél kisebb.

201. Természet- és vadvédelmi területek határát egyaránt ez a jel fejezi ki. Ha azonban a határ kerítés, a kerítés megfelelő jelét kell alkalmazni. Növényzethatár (pontsor) helyett a két határvonal egybeesésekor e jelet kell folyamatosan megrajzolni. Ha a védett terület határa más sikrajzi vonal, akkor ezt a jelet a sikrajzi vonal mellett - ott ahol húzódik - szakaszosan kell kirajzolni.

A körülfalt részbe a terület elnevezése (pl. Hortobágyi Nemzeti Park), ennek hiányában "Védett terület" megírás kerül.

K e r i t é s e k

A kerítések közül általában

- településen kívül az 1 m-nél magasabb és 50 m-nél hosszabb, állandó jellegű kerítések,
- településen belül pedig csak a 100 m-nél hosszabb, anyaguknál és méretüknél fogva akadályt képező kerítések ábrázoljuk az építési anyaguknak megfelelő jellel.

A gyárak, sporttelepek, parkok, stb. kerítéseit mindig feltüntetjük. A különböző kerítésfajtákat összevonhatjuk és a legjellemzőbb, legnagyobb hosszúságban előforduló kerítést ábrázoljuk.

Települések szélein is csak a 100 m-nél hosszabb kerítések ábrázoljuk. A kerítés vagy más vonalas síkrajzi elem hiányában 0,1 mm-es vonalat rajzolunk. Ugyanigy járunk el a sporttelepek határvonalának ábrázolásakor is. Tanyáknál az udvar területét kell kerítéssel vagy 0,1 mm-es vonallal körülvenni. Legelők egyszerű kerítéseit és a "villanypásztorokat" nem ábrázoljuk. Az állandó jellegű karámokat a kerítés anyagának megfelelő egyezményes jellel ábrázoljuk és mindig megírjuk.

A vásártereket körülvevő korlátokat a hozzájuk legközelebb álló kerítés jelével vagy ha jelentéktelenek, 0,1 mm-es vonallal ábrázoljuk.

Vasutak, utak, vizek, rézsiük mellett húzódó kerítéseket, ha azok helyükön nem ábrázolhatók, a felsorolt elemek mellé rajztérközre rajzoljuk ki. Zárt kerítéseknél a kerítésfajtát jelentő vonalkákat vagy egyéb jeleket lehetőleg befelé rajzoljuk.

202.-203. A vegyes építésű kerítéseket, ha a lábazat 1 m-nél magasabb, a 202. sz., ha alacsonyabb, a 203. sz. jellel ábrázoljuk.

204. Szögesdrót, drótháló, deszka, lécs és nád kerítéseket ábrázolunk ezzel a jellel.

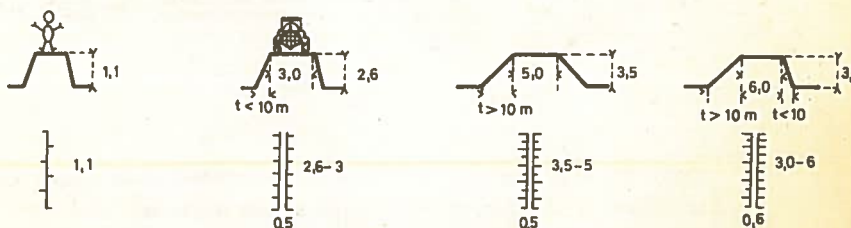
205. Az élő sövény jelével ábrázoljuk:

- a sűrű, vagy tüskéi miatt az áthatolást akadályozó cserjesorokat,
- síkrajzi vonalak mentén vagy egyéb helyeken az összefüggő bokorsorokat,

206. Azokat a földből épített töltéseket ábrázoljuk, amelyek hossza az 50 m-t, magassága a 0,5 m-t eléri vagy meghaladja. Az 1 m-nél

magasabb töltéseket, gátakat azonban hosszuktól függetlenül ábrázolni kell. Az ábrázolás helyenként a töltés magasságának és koronaszélességének megírásával ki kell egészíteni.

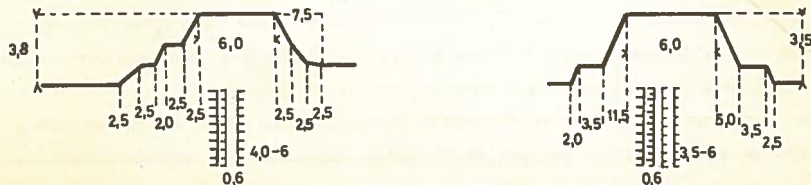
Attól függően, hogy a töltés teteje legfeljebb csak gyalogos közlekedésre alkalmas vagy gépkocsival járható, de egy-egy oldalának lejtőalapja 10 m-nél kisebb, ill. nagyobb, a jel különböző változatait használjuk.

A két vonallal ábrázolt töltések koronavonalait általában mérethelyesen, de legalább 0,5 mm-re rajzoljuk egymástól.

A padkás árvédelmi töltéseket a lejtőalap nagyságától függően fogazva alaprajzban ábrázoljuk.

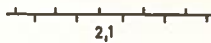
A 3 m-nél keskenyebb padkákat nem ábrázoljuk. A kettős padkájú töltéseket, rézsüket, ha a két padka együttesen a 3 m-t meghaladja, összevontan egy padkával ábrázoljuk.

Árvízvédelmi gátakon a műutakat ábrázoljuk (színtelnyomás, megírás), a talajutaknak azonban csak a feljárót tüntetjük fel. Ha a talajút a talajviszonyok miatt (pl. vízenyős területen) egy rövidebb szakaszon töltésen halad, az út jelét a töltés koronavonalai között 0,1 mm vastag folyamatos vagy szaggatott vonallal rajzoljuk meg.

Erdőirtás után összehordott, tuskókból képezett töltés-szerű képződményeket a legegyszerűbb töltésjellel kell kifejezni.

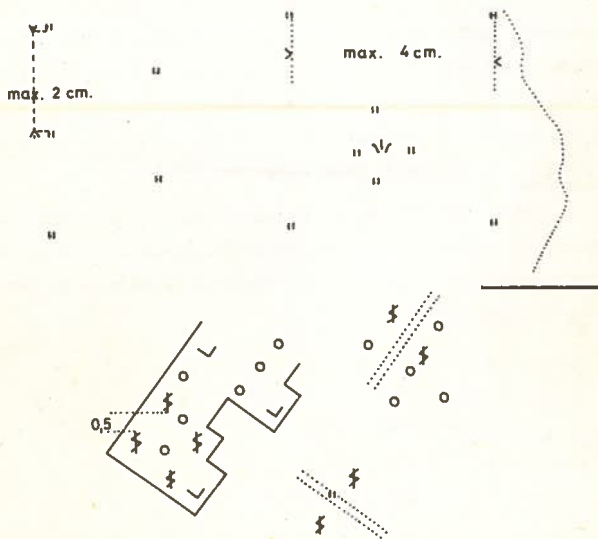
207. A faragatlan kövekből, kötőanyag nélkül összerakott kerítéseket ábrázoljuk ezzel a jellel.

Növényzet és talajnemek

Csak az állandó jellegű növényzetet ábrázoljuk. Az ábrázolható legkisebb növényzetparcella területe a térképen mérve 10 mm^2 . Ennél kisebbet csak akkor tüntetünk fel, ha az kifejezetten jól tájékoztat. Ebben az esetben a területet általában méreten felül ábrázoljuk vagy elhatároló vonal nélkül csupán egy jelet alkalmazunk.

A térképen mérve 1 mm-nél keskenyebb parcellát csak akkor tüntetünk fel, ha környezetétől erősen elütő növényzete van (pl. szőlők között szántó, de gyümölcsfás szőlőben egy csik gyümölcsfa esetén nem!). Ilyenkor a keskeny parcella kitöltőjeleit - pontsor nélkül - a parcella

hossztengelye mentén sorban olyan sűrűn rajzoljuk, hogy a jelek szélei közötti távolság 0,5 mm legyen, vagy méreten felül, 1,0 mm szélesre rajzoljuk, pontsorral. A növényzet kitöltőjeleit, - ha erre hely van - a gyümölcsös, ritka erdő, sűrű bozót kivételével "sakktáblaszerűen" helyezzük el, olyan sűrűségben, hogy a terület növényzete könnyen és egyértelműen megállapítható legyen. Nagykiterjedésű területen sem lehet azonban a jelek között, soron belül 4, a sorok között pedig 2 cm-nél nagyobb távolság. Ha ezen belül egy jellel ábrázolunk méretarányban ki nem fejezhető nagyságú eltérő növényzetet, a jel körül az uralkodó növényzet jelét sűríteni kell.

A terep jellegének visszaadása érdekében két, de legfeljebb három növényzeti kitöltőjel kapcsolható (pl. ritka erdő bokrokkal és fűvel). Ilyenkor a nem szabályos elrendezésű jeleket jellegzetesen kell elhelyezni.

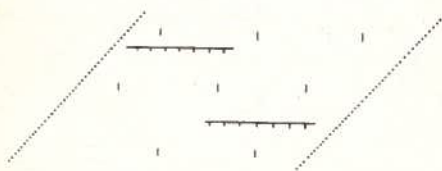

208. Az ideiglenesen parlagon hagyott területeket és az ugarföldeket is szántónak ábrázoljuk.

209. A hazánkban előforduló rizsföldeket, amelyeknek kiépített és karbantartott csatorna-rendszerük van, ezzel a jellel ábrázoljuk, még akkor is, ha a felmérés idején pihentetés céljából mást termelnek rajtuk. A csatorna-hálózatot ábrázolni kell.

Rizsföldeken szintvonalat nem tüntetünk fel !

210. A komló évelő, kúszónövény. Rendszerint vascsöveken, vagy betonoszlopokon kifeszített drótra futtatják. Ezért a jelet a 204. sz. jellel kombináljuk. A kerítés-jel irányának a drótsorok irányával kell megegyeznie.

211.-212. Az állandó jellegű ipari-növény ültetvényeket ábrázoljuk a jelek valamelyikével. A növény nevét meg kell írni (pl. levendula, fűz).

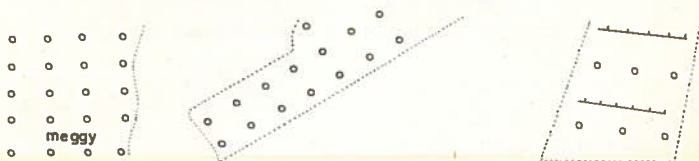
213. A fajjellegű gyümölcsösök ábrázolására használjuk ezt a jelet, általában a jelkulcsi méretek betartásával. Kis területen a jel sűrithető, nagy területen ritkítható, legfeljebb azonban a felére, ill. a kétszere-

sére. A 4 cm^2 -nél nagyobb területű, egynemű fák-ból álló gyümölcsösökben megírjuk a gyümölcs nevét.

A szelid-gesztenye, dió vagy eperfákkal beültetett kerteket is gyümölcsösnek minősítjük.

Lugasművelés esetében a gyümölcsöst a kerítés jelével kombináljuk.

A nullkör-sorok iránya Ny-K-i vagy - keskeny, elnyúló parcellák esetén - a parcella hosszabbik oldalával párhuzamos.

214. Ezzel a jellel ábrázoljuk az élelő bokros-növény ültetvényeket (málna, ribizli, egres, stb.) Lugasművelés esetén a bokros-gyümölcsös a kerítés jelével kombinálható.

215. Veteményes kertnek ábrázoljuk a konyhakerteket, valamint beépített területen belül a szántóföldeket is.

Külterületen csak a melegházzal is ellátott, rendszerint öntözéses talajművelésre berendezett, állandó jelleggel konyhakerti zöldség- és főzelék-féleségek vagy virág termesztésére, ill. nevelésére használt területet ábrázoljuk veteményes kertnek. Virágtermesztés esetén "Virág" kiegészítő megírást alkalmazunk.

216.-217. A szőlő egyezményes jelét növényzethatár nélkül egyetlen jelként vagy keskeny parcellában, sorban elhelyezve is alkalmazhatjuk, ha helyzete vagy jelentősége s kis terület ábrázolását szükségessé teszi.

Kevés, ritkán elszórt gyümölcsfa esetén néhány egyedülálló fát (221. jel) rajzolunk jellegzetesen. Sok gyümölcsfa esetén a 217. sz. jelet alkalmazzuk. Nagykiterjedésű, nagyüzemi művelésű szőlőkben lévő utakat a 110. sz. jelnél leírtak szerint kell ábrázolni. Lugas-szerű, olasművelésű szőlőkben a drótsorok fekvésének megfelelő-

en elhelyezett kerítésjeleket is kell alkalmazni. (ld. 210. sz. jel)

A nem művelt, felhagyott szőlő a fű jelével kapcsolható. Ebben az esetben a terület a füves terület színfelülnyomását kapja !

218. A fűvel benőtt területeket függetlenül hasznosításuk módjától ezzel a jellel ábrázoljuk. A vizenyős réteket, legelőket a mocsár jelével ábrázoljuk. Adott esetben, ha egyértelműen nem választható szét a vizenyős és füves rét, a nád jelével is össze lehet kapcsolni a 218. sz. jelet.

Keskeny csíkok 1 mm széles parcellaként pontsorról ábrázolandók. A nagykiterjedésű szérűskerteket is ezzel a jellel kell kifejezni.

- 219.-220. Az egyedülálló tájékoztató fa jelével ábrázoljuk a különálló, kiemelkedő, a környezetétől elütő, valamint szépsége vagy egyéb természeti tulajdonsága, illetőleg történelmi múltja miatt védettnek nyilvánított fákat. Ha nevük van, megírjuk (pl. Rákóczi fája). A jelet fasorban és erdőben is alkalmazhatjuk az ilyen jellegű fák ábrázolására. Ekkor azonban feltétlenül kell magyarázó megírás (pl. Magfa) vagy a fa tövének abszolút magassága.

221. Mezőgazdasági és más területen egyedülálló vagy 3-4 fából álló csoportokban előforduló fákat ábrázoljuk e jellel. Szántóban, füves területen álló egyes fákat a tényleges helyükön, míg utak, csatornák mellett a legkisebb rajzi eltolással kell ábrázolni. Mindig a jelleg visszaadására kell törekedni a fák rajzi elhelyezésénél.

A jel mellett magassági adat nem szerepelhet.

- 222.-223. A jelek a szántókon, füves területeken, valamint a közlekedési vonalak, folyók és csatornák, stb. mellett lévő fasorok ábrázolására szolgálnak. Amennyiben a fák egymástól mért távolsága 2-3 m-nél nem nagyobb vagy ha a vonalas létesítmény mellett kettős fasor van, és a fasoron gépkocsival nem lehet áthaladni, a fasort a fakarikák sűrítésével fejezzük ki. Ilyenkor a fakarikák középpontjai 2,5 mm-re vannak egymástól (sűrű fasor).

Sűrű fasornál a térképen mért 5 mm-es, ritka fasornál pedig 10 mm-es hézagokat fel kell tüntetni. A jellemző, jól tájékoztató, kisebb hézagokat méreten felül is ábrázoljuk. A kivágott fasorok tönkjéből kinövő sarj-hajtásokat sűrűségüktől függően ritka vagy sűrű fasor-

nak kell ábrázolni.

224. A különálló, kis területű, méretarányban ki nem fejezhető, de a környezetétől a fanem, famagasság vagy egyéb ok miatt elütő tájékoztató facsoportokat ezzel a jellel ábrázoljuk. A jelet erdőben is alkalmazmazzuk.

225.-226. Az erdő faállományát nemük és fajtájuk szerint különböztetjük meg. A fák nemét jellegfa ábrázolásával, fajtáját pedig megírással fejezzük ki. Vegyes erdőnél, ahol a kisebb mennyiségű fanem, ill. fafajta az összállomány mennyiségének 20 %-át meghaladja, két fanemet vagy fafajtát kell megadni. A fajtára vonatkozó megírást egymás alá, a fanemet képviselő jeleket pedig egymás mellé kell helyezni. Mindkét esetben a nagyobb mennyiséget jelentő név, ill. jel kerüljön az első helyre !

Szálerdőben a fenti megjelöléseken kívül tört alakban feltüntetjük a faállomány közepes magasságának méretét 1 m, a fák mellmagasságban mért vastagságát 0,01 m, valamint a tört után a fák egymástól való átlagos távolságát 1 m pontossággal.

Fiatal erdőben csak a fák átlagos magasságát adjuk meg 1 m-ig 0,1 m, azon felül pedig 1 m pontossággal. Az adatok feltüntetésénél az alábbiak szerint kell eljárni:

szálerdőben

- a/ 2 cm^2 -ig csak szinfelülnyomás,
- b/ 4 cm^2 -ig szinfelülnyomás és jellegfa,
- c/ 10 cm^2 -ig szinfelülnyomás, jellegfa és számadatok,
- d/ 10 cm^2 felett szinfelülnyomás, jellegfa és az összes adat szerepel.

Fiatal erdőben

- a/ 2 cm^2 -ig szinfelülnyomás és jellegfa,
- b/ 4 cm^2 -ig szinfelülnyomás, jellegfa és famagasság,
- c/ 4 cm^2 felett szinfelülnyomás, jellegfa, famagasság és fafajta megírás is szerepel.

Erdőkben a különböző nemű, fajtájú vagy magasságú erdők határvonalaát jellegétől függően a határozott, vagy a határozatlan növényzet-határ jelével ábrázoljuk. Ilyenkor mindkét erdőrészben feltüntetjük

4 az adatokat, kis területek esetében legalább a megváltozottakat. A 2 nem²-nél kisebb tájékoztató jellegű, a többi résztől elütő fanemű parcellákat a 224. sz. jel megfelelő változatával ábrázoljuk pontsor nélkül.

227. Szálerdőben a fák átlagos magassága legalább 4 m, a fák koronái szorosan összeérnek vagy a fák törzse közötti távolság a lombkoronák átmérőjének kétszeresét nem haladja meg, ill. a fák lombozata közötti hézag kisebb, mint a lombkorona kiterjedése.

228. Ezzel a jellel ábrázoljuk a 4 m-nél alacsonyabb fákkal borított területeket. Ide tartoznak a sarjerdők, erdőültetvények, csemetekertek, faiskolák.

Sarjerdő a sarjból, vagy magról nőtt, nem ültetett erdő.

Erdőültetvény a csemetekertben nevelt és szabályszerű sorokban kiültetett fiatal faállomány. A sarjerdő és erdőültetvény adatait a 226. sz. jelnél leírtak szerint megadjuk.

Csemetekert olyan zárt terület, ahol magról kikelő fákat nevelnek.

Faiskola rendszerint zárt terület, csemetekertben nevelt, szabályos távolságra ültetett dísz- és gyümölcsfa csemeték összessége.

Ez utóbbi kettőnél a fák adatait nem adjuk meg, de magyarázó megírást alkalmazunk (Csemetekert, Faiskola).

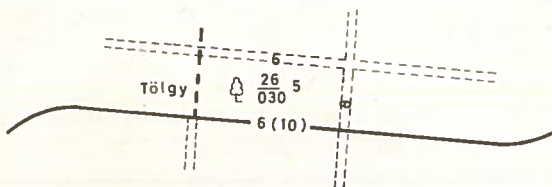
A terepmunkán a fiatal erdőt "f" megírással és zöld színezéssel jelöljük.

229. Szál- és fiatalerdőben a 2 m, vagy annál szélesebb nyiladékokat ábrázoljuk. A 10 m-nél keskenyebbeket 1 mm szélesre rajzoljuk, a szélesebbeket mérethelyesen. A 20 m szélesség felett már nem a nyiladék, hanem a növényzethatár jelét alkalmazzuk, közötté a növényzetet is feltüntetjük.

A nyiladékok szélességét 1 m pontossággal kell megírni. A szám talpa déli vagy keleti irányba mutasson !

Ha a 20 m-nél keskenyebb nyiladékokban állandóan használt, úthálózatba kapcsolódó út vezet, akkor azon a szakaszon az utat ábrázoljuk a megfelelő jellel.

A nyiladék szélességét zárójelben minden esetben megírjuk, az útét a rá vonatkozó szabályok szerint.

Az erdőben végetérő nyiladékok végét le kell zárni.

- 230.-231. A ritka erdőket a fák alatti növényzet jelével kombinálva kell ábrázolni és vagy sárga (füves), vagy halványzöld (bozótos) felülnyomást kap a terepmunkán. Szántóföldön, füves területen előforduló kisebb, sűrű facsoportot is ezzel a jellel fejezzük ki. A fiatal erdőben lévő, ún. magfa-csoportok ábrázolására is alkalmazzuk a jelet.
232. A kivágott, leégett, széltördelt erdő egyezményes jelét akkor alkalmazzuk, ha ez az állapot hosszantartónak látszik. A széltördelt erdőt az erdő színével színezzük.
Kivágott erdő esetében a jelet a fiatal erdő jelével kapcsoljuk és halványzöld felülnyomást adunk. A leégett erdő színelülnyomást nem kap. A nyiladékokat e területen is ábrázolni kell.
- 233.-234. A 3-5 sor fából álló keskeny erdősávokat ábrázoljuk ezzel a jellel. Átlagos magasságukat megírjuk. Az ennél szélesebbeket magasságuktól függően erdőként vagy fiatal erdőként ábrázoljuk. Az ilyen erdősávban 50 m szélességig - szálerdőnél is - csak jellegfát és magasságot tüntetünk fel és csak e szélességen felül alkalmazzuk az erdők megírására vonatkozó szabályokat.
235. Csak az egyes jól tájékoztató bokrokat ábrázoljuk ezzel a jellel.
236. A terület jellegét visszaadva ezzel a jellel fejezzük ki a több, egy-máshoz viszonylag közelálló bokrot. A környező növényzet jelével kapcsolható (fű, fák). (Ld. 32. old.)
237. A közlekedési vonalak, vizek mentén vagy egyéb terepszakaszon található, nem teljesen összefüggő, vagy élősvény jellegű keskeny

bokorsorokat ábrázoljuk ezzel a jellel. A 30 m-nél nagyobb hézago-
kat ábrázolni kell.

- 238.-239. A bokrokkal sűrűn benőtt területet sűrű bozótnak ábrázoljuk,
nemének, átlagos magasságának és esetleges tüskés voltának fel-
tüntetésével, halványzöld felülnyomással.

Tülevelű bozót az elbokrosodott, bozótot alkotó boróka.

- 2 cm²-ig csak a 236. sz. jelet és színelülnyomást alkalmazunk,
- 4 cm²-ig a fentieken kívül a bozót nemét és magasságát is meg-
adjuk,
- 4 cm² felett az említetteken kívül a bozótot alkotó bokorfajták ne-
vét is megírjuk,
- 1 cm²-nél kisebb bozótost növényzethatár és színelülnyomás nél-
kül a 236. sz. jellel ábrázolunk. (1. ott.)

240. A jel a diszkert, park alacsony növényzetét (pázsit) jelenti, a fátat,
bokrokat jellegzetesen ábrázolni kell.

A diszkertekben, parkokban lévő utak ábrázolására vonatkozólag a
110. sz. jelnél leírtak érvényesek.

241. Az állandóan sással, náddal borított területek kifejezésére használ-
juk ezt a jelet, leggyakrabban a mocsár vagy vízfelület jelével kap-
csolva. A nagykiterjedésű nádasat a szabad vízfelülettől mindig pont-
sorral választjuk el, a környező növényzettől a pontsorral való el-
választást csak akkor alkalmazzuk, ha uralkodó növényzetként bo-
ritják a területet. Egyébként a jelleg visszaadása miatt kapcsolható
a fű jelével is.

242. A 4 m magasságot soha el nem érő cserjéket, fákat ábrázoljuk ez-
zel a jellel. A fű jelével is kapcsolható, de ekkor sárga színelülny-
nyomást kap.

- 243.-244. A járható mocsár (vízenyős terület) nyáron esetleg ki is szá-
rad, rajta gyalogos csoportok is közlekedhetnek a nyári hónapokban.
A mocsarak felülete általában vízszintes, így szintvonal rendszerint
nem keresztezi. Előfordulhat azonban hegyoldalban is olyan kisebb
vízenyős terület, ahol a talaj szerkezete és a sűrű fű miatt a víz
nem tud lefolyni. Ilyen területen sás, nád is teremhet !

- 245.-246. A méretarányban ki nem fejezhető, de a tájékozódás szempontjából jelentős, kisebb vízenyős füves, ill. nádas területeket ábrázoljuk e jelekkel. Oldalban, vagy dombtetőn a nádjel vízenyő nélkül is állhat ! Erdőben is alkalmazható.
247. A túrásos terület jelével ábrázoljuk a zsombékosodás következtében kialakult talajállapotot.
A jel a fű, nád és a járható mocsár jelével is kapcsolható.
248. A homokos terület jelét folyóparton alkalmazzuk a talaj jellemzésére. Az előforduló fákat, bokrokat megfelelő egyezményes jelükkel tüntetjük fel.
249. Ezzel a jellel a kővel, kavicssal, zuzalékkal, a szétomlott szikla és a kimállott kisebb-nagyobb kődarabok tömegével borított területet (kőmezőt) ábrázoljuk.
250. Ezzel a jellel tüntetjük fel a folyók partján és a folyómedrekben előforduló folyami lerakódásokat, amelyek az év legnagyobb részében szárazon vannak. A homokos, köves, kavicsos területeket sem egymástól, sem a környezettől nem választjuk el pontsorral. Más egyezményes jelekkel is kapcsolhatók.

D o m b o r z a t

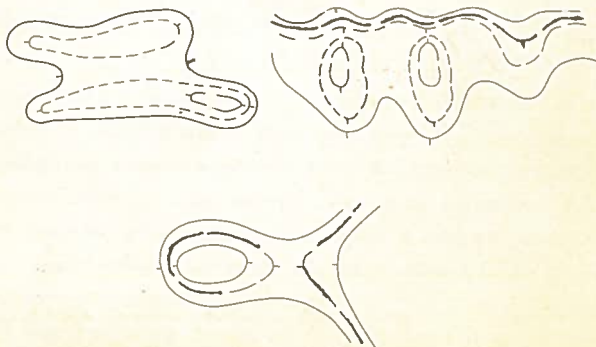
A topográfiai térképeken a domborzatot szintvonalakkal, abszolút és relatív magassági adatokkal, a domborzat egyes különleges alakulatait pedig egyezményes jelekkel fejezzük ki.

- 251.-255. Az alap- és főszintvonalakat általában a térkép egész területén kirajzoljuk. Kivételt képeznek a vízfelületek, a sziklás, omladékos, feltűrt területek, felszíni bányák, töltések, bevágások, pályaudvarok területe, a rizsföldek. Ezeken nem rajzoljuk keresztül a szintvonalakat, csupán a határukig vezetjük. Folyamatosan kirajzoljuk viszont az épületeken, utakon, utcákon, vasútvonalon. Ugyancsak kirajzoljuk a mért relatív adatokkal összhangban a horhosok, művelésen kívüli felszíni bányák, felhagyott anyagkitermelő helyek területén belül, ha a fenékszélességük 4 mm-nél nagyobb a térképen

mérve. A meg nem állapodott omladékos helyeken a szintvonalakat csak szaggatottan ábrázoljuk. A 2,5 m-es alapszintköznel minden negyedik, az 1, 2, 5 és 10 m-es alapszintköznel minden ötödik szintvonalat főszintvonalként (vastagítva) rajzolunk. Meredek hegyoldalakban, ha az alapszintvonalak közötti térköz 0,3 mm-nél kisebbé válna, a terepmunkán csak a főszintvonalakat kell kirajzolni. A szintvonalak magassági értékét mutató számokat olyan sűrűn kell elhelyezni, hogy bármely pont magassága könnyen megállapítható legyen. Alappontok, vagy tereppontok megírt magassága közvetlen közelében nem helyezünk el szintvonalszámot! A számok talpa mindig az esés irányába mutasson, és elsősorban D, vagy K felől legyen olvasható. Ügyelni kell arra is, hogy síkrajzi elemet ne fedjen le.

A keretvonalat metsző minden ötven és száz méteres főszintvonalat a keretben is meg kell írni.

A felező szintvonalakat mindenütt kirajzoljuk, ahol az alapszintvonalak között 3 cm-nél nagyobb a távolság. Egyébként olyan lejtőátmenetek és részletidomok (kúp, nyereg, pihenő, stb.) kifejezésére alkalmazzuk, amelyek alapszintvonalakkal nem ábrázolhatók. A felező szintvonalakat ilyen esetben csak addig rajzoljuk ki, amíg a lejtőátmenet, ill. a részletidom ábrázolása után ismét az alapszintvonalak felezőjébe jutnak. Azonos magasságú idomok esetén a szimmetria-tengely mindkét oldalán ki kell rajzolni a felező, ill. kiegészítő szintvonalakat. (pandant szintvonal)

A felező szintvonalak megbízhatósága nem lehet kisebb az alap-szintvonalak megbízhatóságánál. A felező szintvonalak magassági értéke szükség szerint megírható.

A kiegészítő szintvonalakat az alap- és felező szintvonalakkal ki nem fejezhető kiemelkedések és bemélyedések kifejezésére használjuk, ha e domborzati formák (kúp, lyuk, stb.) abszolút magasságát nem írjuk meg a térképen, de jellegzetességük miatt mégis ábrázolni akarjuk azokat. Úgyelni kell azonban arra, hogy alkalmazása ne tegye szükségessé hosszan futó pandant szintvonalak kirajzolását! Ha az idom ábrázolása csak így lenne lehetséges, az idomot - amennyiben jelentős - a legközelebbi alap-, vagy felező szintvonalal

kell tüntetni a 46. pontban leírtak szerint. A magasságát a legnagyobb magasságkülönbségű helyen mérjük és írjuk meg hosszabb tereplépcső esetén több helyen.

Ezt a jelet alkalmazhatjuk az omladékok, suvadások és sziklás szakadékok felső szélein is. Ha a szakadás, tereplépcső lejtőalapja 10 m-nél kisebb, egyforma hosszúságú, ha nagyobb, váltakozó hosszúságú fogazást alkalmazunk. Ez esetben a hosszabb fogak nagysága feleljen meg a rézsű vízszintes vetülete nagyságának.

257. A jelet olyan, - gyakran fűvel benőtt - természetes vagy mesterséges eredetű lejtők ábrázolására alkalmazzuk, amelyeknek nincs é-

lesen, egyértelműen látható, meghatározható törésvonaluk (koronavonaluk), de a környezet általános lejtési viszonyaitól eltérnek (horpadások, digó-gödrök, halványok, stb.). Horhosokkal is kapcsolható, a horhos kezdetén, ill. oldalában, a koronavonallal ábrázolt leszakadt rész fölött.

Ezt a jelet használjuk utak, csatornák, patakok, stb. mentén lévő olyan földhányások kifejezésére, amelyeknek megközelítőleg elmosódott töltés formájuk van. Relatív magasságukat a 46. pont szerint megírjuk. Ha e töltés tengelyvonala 10 m-nél közelebb van a vonalas létesítmény széléhez, a jelet csak egy oldalra, kifelé rajzoljuk.

A fogazott részen szintvonalat nem vezetünk keresztül!

258. A térképen mérve 10 mm^2 -nél kisebb töbröket (viznyelőket), dolinákat, karsztlyukakat (zsombolyokat) fejezzük ki ezzel a jellel. Ha nevük van, megírjuk. A zsombolyok mélységét is megírjuk 1 m pontossággal.

Karsztos vidéken a terület jellegét "KARSZT" megírással is kifejezzük az egyezményes jelek alkalmazása mellett.

A jel legkisebb mérete hosszirányban 2 mm lehet. Néhány példa a karszt-formák kifejezésére:

259. A 3 méteres és annál keskenyebb vizmosásokat kissé vastagított, 0,2 mm-es vonallal ábrázoljuk és jellemző helyen megírjuk a szélességét és mélységét tört alakban. A mérés helyét barna ponttal jelöljük.

A 3-20 m szélességű vizmosásokat két vastagított vonallal rajzoljuk meg és hasonlóképpen megírjuk. - 6 m szélességig a két vonalat 0,6 mm-re rajzoljuk egymástól, nagyobb szélesség esetén méret-helyesen.

A 20 m-nél szélesebb vizmosásokat (horhosokat) valóságos kiterjedésüknek megfelelően, a falaik lejtőalapjától függő (egyforma, vagy változó hosszúságú) fogazással ábrázoljuk. Relatív mélységüket megírjuk.

Ha a horhos talpa 40 m-nél szélesebb, szintvonalakat is ábrázolunk benne, ügyelve a szintvonalérték és a relatív adat összhangjára.

A 3-20 m széles vízmosás jelét a 15 m-nél keskenyebb folyók, partak szakadó, szakadékos partjainak kifejezésére is alkalmazzuk.

260. A suvadások (csuszamlások) egyezményes jelével ábrázoljuk a lejtők azon szakaszát, ahol a felső talajréteg a lejtő mentén lecsúszott. A felső részükön általában szakadás (terrasz) képződik, amely a régebbi, megállapodott suvadásoknál nem mindig látható.

A jelet úgy kell alkalmazni, hogy a főbb formákat, a terület jellegét visszaadja.

261. Az omladék pontokkal kitöltött részének egyeznie kell az omladék vízszintes vetületével. Ha a felső részén tereplépcső van, azt a megfelelő jellel ábrázoljuk (256. sz. jel.)

262. A jelet a meredek lejtőkön a mállás következtében lecsúszott kő- és kavics-omladék ábrázolására használjuk, a 261. sz. jelnél leírtak szerint.

263.-265. A meredek, csaknem függőleges sziklafalakat, sziklás szakadékokat ábrázoljuk ezzel a jellel. Relatív magasságukat megírjuk.

266. Ha a mállás következtében lecsúszott kövek nem az egész oldalt borítják be többé-kevésbé egyenletesen (262. sz. jel), hanem egy sávban összetorlódnak, ezt a jelet alkalmazzuk.

267.-268. A mesterséges halmok és gödrök egyezményes jelével azokat a kiemelkedő, vagy bemélyedő elemeket ábrázoljuk, amelyeket szintvonalakkal nem lehet kifejezni. Relatív magasságkülönbségüket a 46. pont szerint megírjuk.

269. Kőgörgetegnek tekintjük azokat az omladékokat, ahol nagy kövek

halmozódnak fel. A nem sziklás környezetben lévő, kevésbé tájékoztató ún. "vándorköveket" és a lepusztulás után a puhább, különben homogén kőzetből kiváló kőtömböket is a kőhalmaz egyezményes jelével ábrázoljuk.

270. Ezzel a jellel ábrázoljuk az olyan uralgó-jellegű, kimagasló szirteket, amelyek szerves kapcsolatban vannak az alattuk lévő kőzettel, és kiválóan tájékoztatnak. Ezzel jelöljük a védett, ún. kaptár-köveket is.

271. Barlangoknak általában csak a bejáratát ábrázoljuk. Földalatti részét csak akkor tintetjük fel, ha az egyben pl. karszt-vidéken, ún. búvópatakok medrére. Tört alakban megírjuk a bejárat magasságát és szélességét, 0,5 m, valamint a barlang mélységét, 1 m pontossággal pl. $\frac{3,5 - 2,0}{26}$ ($\frac{\text{magasság-szélesség}}{\text{mélység}}$).

A jelet a barlang-bejárat természetbeni helyzetének megfelelően kell elfordítani.

272.-274. Az alappontok magassági adatain kívül a térképen megírjuk a domborzat jelentős pontjainak, valamint a síkraíz egyes, jól azonosítható helyeinek, jeleinek abszolút magasságát 0,1 m pontossággal. Törekedni kell arra, hogy ezek a magasságok a természetes talajszintre vonatkozzanak.

Az ilyen pontok mennyiségére vonatkozóan a T.1. Szabályzat előírásai érvényesek.

Azokat a domborzati tereppontokat, amelyek a környezetükből jelentősen kiemelkednek, amelyek jól tájékoztatnak, amelyekről a környék jól belátható, mint uralgó magassági pontokat nagyobb számokkal kell megírni, és a terepmunkán - még tört alakú megírás esetében is - alá kell húzni ! Tört alakú megírás esetén az az érték az uralgó magasság, amelynek terepi megfelelőjéről a kilátás biztosított.

N é v r a j z

A/ Általános előírások

1. A térkép névrajza szerves kiegészítője a sík- és domborzatrajznak. Alapelv, hogy minden fontos elem megírandó, minden lényeges adat feltüntetendő anélkül, hogy a térképet felesleges írással terheljük. A sűrű síkraírt, tagolt domborzatú részekben csak a legfontosabb nevek írandók a térképre, és a kisebb jelentőségű számszerű adatok egy része el is hagyható. Azokon a térképrészekben azonban, ahol kevés tájékoztató terepelem van és a domborzatrajz nem sűrű, az egyértelmű azonosítás érdekében az aránylag jelentéktelen terepelemeket is meg kell írni, és a számszerű adatokat is mind fel kell tüntetni.
2. A térképen meg kell írni a települések, a tájak (területek), a domborzat és a vízrajz elemeinek nevét, tehát a földrajzi neveket, valamint különféle magyarázó adatokat. Ez utóbbiak lehetnek földrajzi megjelölések és számszerű adatok.
3. A térképre kerülő írással kiválasztásakor mind a területre vonatkozó különféle kiadványokat, (helységnevtárat, vasúti- és autóbusz menetrendet, korábbi térképeket, földrajzi irodalmat, stb.) mind a helyi lakosság névhasználatát figyelembe kell venni.
4. A névrajzot helyesírási szempontból "A földrajzi nevek és megjelölések írásának szabályai" (Akadémiai Kiadó, Bp. 1965.) alapján kell elkészíteni. A földrajzi nevek és megjelölések írásának szabályai a topográfiai térképek névrajza számára röviden az alábbiakban foglalhatók össze:
 - I. Az egyelemű földrajzi neveket általában a tulajdonnevekre vonatkozó közismert szabályok szerint írjuk (Debrecen, Veszprém, Duna, Tisza, Mátra, Bakony, stb.)
 - II. A két- és többelemű földrajzi nevek közül:
 - a/ egybeírjuk az ország, föld utótagot tartalmazó ország és országneveket (Magyarország, Palócföld, stb.)
 - a nagytájneveket (Hegyalja, Kisalföld, Tiszántúl, stb.)

a település- és a nagyobb település-rész neveket (Budapest, Hódmezővásárhely, Vonyarcvashegy, Belváros, Viziváros, Ferencváros, Alsóbélatelep, stb., de Érd-Ófalu, Rákospalota-Ujtelep, József Attila-telep, Baross Gábor-telep, stb.)

a községi helyesírás szerint is egybeírt - földrajzi köznevet, és földrajzi jellegű jelzőt nem tartalmazó - összetett szavakat (Kőember, Hollófészek, Gombakelés, stb.)

a földrajzi névvé vált tulajdonságjelzős és számjelzős kapcsolótokat (Szárazfarkas, Széplány, Kétfirő, Háromszázgarádics, stb.)

a földrajzi köznevet és földrajzi jellegű jelzőt nem tartalmazó földrajzi névvé vált mondatértékű kifejezéseket vagy mondattörödékeket (Nekaszád, Mitnyögsz, stb.)

b/ kötőjellel kapcsoljuk

a nem utca jelentésű földrajzi köznevet az előtte álló taghoz (Arany-patak, Szabadság-hegy, Holdvilág-árok, Öreg-hegyek, Velencei-tó, Széchenyi-hegy, János-dűlő, Csepel-sziget, Dosnya-nyerges, Ispánveszi-dűlő, Miklós deák-völgy, Pástra járó-dűlő, stb.)

az egy közsézből és egy ez után álló tulajdonnévből létrejött alakulatokat (Holt-Tisza, Mosoni-Duna, Apró-Bét, stb.)

a kötőjellel írt kétértelmű földrajzi nevekhez járuló előtagot, vagy földrajzi köznévi utótagot (Rohonci-Arany-patak, Belső-János-dűlő, Alcsi-Holt-Tisza, Arany-patak-völgy, Holt-Tisza-csatorna, János-dűlő-oldalas, Holt-Tisza-berek, stb.)

a földrajzi jellegű jelzőt az utána álló taghoz (Kis-Villám, Alsó-Ördög küllője, stb.)

az együtt használt földrajzi neveket (Kál-Kápolna vasútállomás, Borsod-Abauj-Zemplén megye, stb.)

c/ különírtjuk

a több köznévből alakuló államnevek elemeit, kivéve a kötőjellel írt, eredetileg nem államot jelölő földrajzi neveket tartalmazókat (Magyar Népköztársaság, Csehszlovák Szocialista Köztársaság, stb.)

a megye nevekben a megye szót az előtte álló elemtől (Baranya megye, Hajdú-Bihar megye, stb.)

a járások nevében a járás szót (derecskei járás, vasvári járás, budai járás, stb.)

a jelölt tárgyas, jelölt határozós, jelölt birtokos jelzős és a névutós szerkezeteket (Keveset érő ; Székre járó ; Balra dülő ; Ördög küllő je ; Urak asztala ; Duna mente ; Rétek alatt ; Hegy felé ; Körös ere mellett, stb.)

a földrajzi köznevet nem tartalmazó, egyediesítő jelzővel ellátott megjelölések tagjait (Zsibói őrház, Porpáci községi rét, stb.)

a számjegyek előtt és után álló szavakat (6, tábla, Kömörői III. forduló, Alszei 4. tábla, stb.)

a fordított szórendű alakulatokban a földrajzi jellegű jelzői utótagot (Réti-földek alsó, Hosszú-dülő középső, stb.)

az intézményneveket és a gazdasági földrajzi körzetneveket alkotó tagokat (Széchenyi Könyvtár, Új Élet Tsz., Császártöltési Á.G., stb.) de : Közép-Dunántúli Iparvidék, stb.)

az utcák és a hidak nevében az út, utca, tér, hid, stb. jelentésű vagy értékű földrajzi köznevet (Üllői-út, Petőfi-utca, Marx-tér, Haris-köz, Mártírok útja, Szabadság sugárút, Ady Endre utca, Felső Sas utca, Bécsi kapu tér, Mátyás-hegyi út, Anjou bástya, Irhás árok, Margit hid, Élmunkás hid, Ujpesti hid, stb. de : Duna-hidak, egy Tisza-hid, stb.)

III. A háromnál több elemből álló földrajzi neveket a név helyes tagolása érdekében értelemszerűen összevonjuk, úgy hogy az alakulat három (esetleg több) tömbből álljon (Kutas-ér-parti-Alsó-csatorna helyett Kutasérparti-Alsó-csatorna, de Kutas-ér part és nem Kutasérpart, vagy Kutasér-part, stb.)

IV. Nagykötőjelet használunk két vagy több eredetileg önálló földrajzi név - többnyire valamitől valameddig viszonyt kifejező - kapcsolatának érzékeltetésére (Duna-Tisza köze, Somogy-Tolnai dombvidék, Vargazug-Keresztér-Tengerzugi-mellékcsatorna, stb.)

V. A településneveket a mindenkori hivatalos helységnévtár és a földrajzi nevek helyesírására vonatkozó szabályok alapján írjuk. A helységnévtár írásmódja a város- és községneveket, valamint a kiemelt településneveket illetően minden vonatkozásban megtartandó. (A helységnévtár a város- és községneveket csupa nagybetűvel, a kiemelt településrészneveket vastag betűkkel írja.)

A város- és községneveket, valamint a kiemelt településrészneveket a helységnévtártól függetlenül, a földrajzi nevekre vonatkozó helyesírási szabályok alapján írjuk. Ennek értelmében a rendezett, utcás településrészek nevét általában egybeírjuk

(pl. Alsóbélatelep, Nádaskastély, Horvédüdülőtelep, stb. de:

Érd-Ófalu, József Attila-telep, stb. A rendezetlen, nem utcás településrészek, egyes házak (külterületi lakothelyek, tanyák, majorok, puszták, telepek, stb.) nevét a közszavak helyesírásával megegyező módon írjuk: a többemű, tulajdonnévi tagot tartalmazó neveket kötőjellel kapcsoljuk (pl. Gubik-tanya, Horváth-pusztá, Buda-hát-tanya, stb.) a csak köznévi tagokat tartalmazó neveket különírjuk (pl. Alsó tanya, Sánc tanya, Zsibói őrház, Vén kakas tanya, stb.)

5. A különféle kiadványok névrajzi adatait csak kellő kritika után szabad a térképen feltüntetni. Pl. a menetrendek csak a pályaudvarok, állomások és megállók nevének (és nem a településnevek helyesírásának) megállapításához használandó segédletek. A menetrendek írásmódja (helyesírása) csak akkor követendő, ha a földrajzinév-írás szabályaival megegyezik.
6. A földrajzinév-bizottság által közreadott Földrajzinévtár köteteiben (I. kötet Magyarország fontosabb domborzati, táj- és víznevei) előforduló nevek hivatalosnak tekintendők és a térképen változtatás nélkül tüntetendők fel.
7. A kataszteri térképek neveit a terepen ellenőrizni kell. A kataszteri térképen szereplő, de a helyi lakosság által ma már nem ismert neveket a térképen nem szabad feltüntetni.
8. A térképen a helyi lakosság által használt neveket kell megírni. Adatközlőnek a területet jól ismerő, lehetőleg helybeli születésű lakosokat

kell felkérni (akik esetleg a színes kataszteri térképeken is tájékozódni tudnak).

9. A neveket sem kiegészíteni, sem megcsonkítani nem szabad. Az ún. névtest minden körülmények között megőrzendő. Tehát az olyan földrajzi neveket, amelyekhez nem tartozik földrajzi köznév (pl. dűlő, szántó, oldal, hegy, stb.) magyarázó szándékkal, önkényesen földrajzi köznévvel ellátni tilos. (Pl. Baksa, nem Baksa-dűlő, Csepe, nem Csepe-oldal; Rét feletti, nem Rét feletti-dűlő, stb.). Hasonlóképpen kerülendő a túl hosszúnak ítélt név önkényes megkurtítása.
10. A helyi lakosság által használt földrajzi neveket akkor is fel kell tüntetni a térképen, ha a nevek olyan tájszavakból állnak, amelyeket a felmérő esetleg nem ismer. (Pl. Szelencés-mál, Csetres-csikur, stb.) Az ilyen tájszavakat minden változtatás nélkül kell a térképre írni. A csak tájszózással ejtett, de köznyelvi szavakat tartalmazó földrajzi nevek jelentős részét irodalmi nyelvi (köznyelvi) alakban írjuk meg. Ezt az átírást mindig elvégezzük, ha a térképre irandó név köznyelvtől való eltérését a terepi helyszín nyelvjárására általánosan jellemző hangtani jelenség, illetve jelenségek (Ő-zés, i-zés, í-zés, l-kihagyás, l-ezés, stb.) okozzák. Pl. högy=hegy, mihis=méhes, szip=szép, ódal=oldal, góla=gólya, stb.
- Megtartjuk a kiejtés szerinti írásmódot (tehát nem alkalmazunk irodalmi-, nyelvi-, köznyelvi-alakra való átírást) amikor a köznyelvvvel szembeni hangtani eltéréseket a terepi helyszín nyelvjárására általánosan nem jellemző jelenség, illetve jelenségek és szórványos hangtani változások okozzák. Pl. Lapta-rét (nem Labda-rét) Kalán-völgy, (nem Kanál-völgy) stb.
- A közismert földrajzi közneveket (pl. dűlő, szántó, hegy, völgy, patak, stb.) mindig irodalmi nyelvi (köznyelvi) alakban írjuk a térképre.
- Olyan esetekben, mikor a köznyelv több szót ismer ugyanarra a fogalomra (pl. rekettye, rakottya, stb.), vagy amikor egy fogalomnak még nincs kialakult köznyelvi formája (pl. selymék, semlyék, semlyén, sömlyék, sömlyén, stb.) akkor a helyi lakosság által használt alakot írjuk a térképre.

11. A térképre sem topográfus által adott, sem történeti kutatás alapján konstruált, esetleg rekonstruált nevek nem kerülhetnek (pl. Kötény-halom, nem Köttöny-halom). A helyi lakosság által használt nevek csak a tájszavakra vonatkozó utasítás (lásd A/10. pont) alapján módosíthatók. Egyébként a felmérő köteles az általa hallott nevet változtatás nélkül leírni.
12. A térképre kerülő családneveket, ha azok történelmieket, akkor az Új magyar lexikon, ha maiak, akkor a személyi igazolvány vagy más hiteles érdemlő forrás alapján kell feltüntetni. A családnevek írásakor tehát az esetleges táji kiejtést figyelmen kívül hagyjuk.
13. A durva, trágár neveket vagy hagyjuk el a térképről, vagy változatlanul írjuk le, de az eredeti nevet ne változtassuk meg.
14. A nemzetiségi (német, szlovák, román, stb.) nevek Magyarország határán belül vagy fonetikusán, a magyar hangjelölés szabályai szerint írandók (pl. Szoneperk, nem Sonnenberg; Dogolescsije, nem Dolgoles-čije, stb.) vagy elhagyandók. A nemzetiségi nevek egyszerű tükröfordítását adni, vagy önkényesen nevet alkotni nem szabad. Természetesen, ha az adott objektumnak a helyi lakosság használatában elfogadott magyar neve is van, akkor azt kell feltüntetni. Ilyenkor a nemzetiségi nevet második névként lehet megírni.
15. A bonyolult szerkezetű, hosszú, ragozott, vagy névutós körülírással helymeghatározások lehetőleg kerülendők. (pl. Első allén felüli dűlő, Tabi útra keleti, stb.)
16. Ha egy meghatározott területre vonatkozóan több név fordul elő és helyhiány miatt mindegyik nem tüntethető fel, akkor csak a legjellemzőbbet vagy a legjellemzőbbeket kell az egész területre vonatkoztatva megírni.
17. Az alaprajzban ábrázolt térképelemek magyarázó írásait, ha elegendő hely áll rendelkezésre, teljesen ki lehet írni. Ha ez nem lehetséges, akkor a rövidítések jegyzéke szerint meghatározott rövidítést kell alkalmazni.

A meghatározott alakú egyezményes jelek mellett alkalmazott rövidítés a jelek kiegészítő része. Tehát, ha egy tereptárgyat egyezményes jellel, tulajdonnév nélkül ábrázolunk, akkor a jel mellé általában rövidi-

tést kell tenni.

Egyezményes jeleket rövidítés nélkül csak akkor alkalmazhatunk, ha az illető tereptárgy magával a jellel, kétséget kizáró módon, egyértelműen kifejezhető. Az ilyen esetben mégis alkalmazott rövidítés a tereptárgy fontosságának kiemelésére szolgál.

A rövid földrajzi közneveket teljesen ki kell írni (fok, kő, tag, stb.).

A gyakori földrajzi jellegű jelzők (pl. Nagy-, Kis-, Alsó-, stb.) rövidítése megengedett.

B/ A térképre kerülő írások elhelyezésének általános szabályai

Az írásokat a térképen úgy helyezzük fel, hogy azok kapcsolata a vonatkozó tereptárggyal világos és egyértelmű legyen. Ettől eltérni csak indokolt esetben és kivételesen szabad. A megírások elhelyezésekor a következőkre kell figyelni:

1. Települések, épületek és más építmények, csúcsok, kis természetes és mesterséges tavak neveit, a jelek magyarázó megírását, a háromszögelési pontok sorszámát és nevét, a km-kövek és oszlopok számát, az abszolút és relatív magassági adatokat, stb. (a szintvonalak megírásának kivételével) nyugat-keleti irányban, lehetőleg a megírandó tereptárgy közepétől jobbra helyezzük el. Amennyiben nincs elegendő hely, a megírást elhelyezhetjük a tereptárgy alatt, a tereptárgy fölött, illetőleg attól balra. Ez a pontszerű jelek írás-elhelyezésének általános szabálya.

Ha a tereptárgynak neve (sorszám) és más tájékoztató adata is van, akkor a nevet (sorszámot) a tereptárgytól balra, a másféle tájékoztató adatot a tereptárgytól jobbra helyezzük el. (Pl. Irott-kő $\triangle$ 883,0) - A sorszám esetleges alpontjelzését mindig mellétöréssel (Pl. 214/a ; B/10, a kétrészes magassági vagy más tájékoztató adatokat mindig alátöréssel írjuk meg.

$$(Pl. \frac{128,2}{127,5} ; \frac{14}{2,7} ; \frac{214,3}{VI.4} ; \frac{12-6}{20})$$

2. Vonalas terepelemek és létesítmények (pl. patakok, utak, átkelések, gázlók, stb.) nevét a tengelyvonalba vagy azzal párhuzamosan a vonatkozó objektum mellé írjuk.

Utak, nyíladékok szélességi, burkolati adatait mindig a tengelyvonalban helyezzük el úgy, hogy az írás a déli vagy a keleti oldal felől legyen olvasható.

3. A növényzet adatait és az erdőtagok sorszámát nyugat-keleti irányban a vonatkozó területen belül, középen írjuk meg.

4. A térképre ivelten írt nevek egyszer, de legfeljebb kétszer hajlíthatók. Ez utóbbi esetben csak enyhe ívű S-alakban.

5. A szórt (széthúzott, ritkított) írások elhelyezésekor ügyelni kell arra, hogy az egyes betűk közötti távolság - a környezettől függően - ne legyen nagyobb, mint a szórt név nagybetűjének három-öttszörös magassága.

A területre vonatkozó szórt írásokat úgy kell elhelyezni, hogy a terület határától az első és az utolsó szórt betű legalább kétszer akkora távolságra legyen, mint a szórt név betűi egymástól.

Ha egy név betűit olyan nagy területen kell széthúzni, hogy a szórástávolság a megengedettnél nagyobb lenne, akkor a nevet kétszer, vagy többször - az egész területnek megfelelő betűnagysággal - kell megírni.

C/ Települések

1. A térképen megírjuk

- a városok, községek, lakótelepek és az egyéb rendezett, utcás települések és tanyaközpontok, valamint
- az úgynevezett külterületi lakothelyek: tanyabokrok, tanyacsoportok, egyes tanyák, puszták, majordok, ipari és gazdasági üzemek és telepek, állami gazdaságok és termelőszövetkezetek, stb. nevét az alábbi szabályok szerint:

a/ A városok és községek nevét a mindenkori hivatalos helységnévtár alapján írjuk meg.

A helységnévtártól eltérő város, vagy községnevet csak abban az esetben szabad feltüntetni, ha a névváltozásra minisztertanácsi rendelet van és az a Magyar Közlönyben megjelent.

A helységnévtár írásmódja csak az államigazgatási határkörbe tartozó nevekre (ország, főváros, megye-, megyei város-, járás-,

város-, nagyközség- és községnevek), valamint a helységnévtárban vastag betűkkel szedett településnevekre vonatkozóan kötelező érvényű. A helységnévtár egyéb településneveinek (pl. a külterületi lakóhelyek neveinek) írásmódja (helyesírása) csak akkor követendő, ha a földrajzinév-írás szabályaival megegyezik.

b/ A települések megírására használható írásfajtákat egyrészt a település államigazgatási jogállása, másrészt városoknál a lakosság száma, községeknél a lakóházak száma szabja meg. A megyeszékhelyet, 50 000 lakosnál kisebb város esetében is H 20 N tipussal írjuk meg, de ha lakosainak száma több 100 000-nél, akkor H 24 N típust használunk.

A járásszékhelyet, 20 000-nél kevesebb lakosú várost, sőt község esetében is IG 20 N tipussal írjuk meg, de ha a város lakosainak száma 50 000-nél több, akkor a H 20 N típust használjuk.

c/ A város- és községnevek írásakor a vastag (H, KG, FT) betűtípusok az államigazgatási hatáskör kifejezésére szolgálnak, ezért ezek a típusok egy települése határán belül csak egyszer alkalmazhatók.

d/ A tanács székházát (ahol többféle van, mindegyiket) minden településben (még a KKT-községekben is) a megfelelő rövidítéssel meg kell jelölni.

2. a/ Városok nevének írásához az IG, KG vagy H típusokból csak nagybetűket használunk. A betűtípust és betűnagyságot a város összlétszáma határozza meg. Ezt az adatot a helységnévtárból vesszük át, de az esetleges durva elírások kiküszöbölése céljából a helyi tanácsnál ellenőrizzük.

b/ A városok belső területeinek, egybeépült részeinek nevét csupa nagybetűvel, csak T tipussal írhatjuk meg. (Kisebb, belső városrész megírásának nagyságát a városrész lakóházainak hozzávetőleges számához igazíthatjuk.) A lakóházak számát nem írjuk meg e név alatt.

c/ A városok olyan részét, mely a várossal nem épült össze, a várostól távolabb fekszik, - akár városi, akár falusi jellegű - a lakóházak számának megfelelő betűnagysággal, tüirással, csupa nagybetűkkel (TN tipussal) írjuk meg.

- A név alatt megírjuk a város ezen részében található lakóházak számát.
- d/ Megye- vagy járásszékhely esetében is, a belső városrészek nevét, a város tényleges népességadatának megfelelő, "második név" nagysággal kell megírni.
3. a/ A községek nevének betűtípusát és betűnagyságát a község összes lakóházainak száma határozza meg. Ezt az adatot a helységnevtárból vesszük, de az esetleges durva elírások kiküszöbölése céljából a helyi tanácsnál ellenőrizzük. A községek nevének írásához IG, KG, vagy FT betűtípust használunk. A név alatt csak annyi lakóházat írunk meg, amennyi a község központi egybeépült részében van.
- b/ A községek belső kerületeiben, az egybeépült részek nevét csak T tipussal írhatjuk meg, a község neve számára meghatározott betűtípus és betűnagyság "második név" jelzése szerint. A kisebb belső községrészek nevének betűnagyságát, a rész lakóházaik hozzávetőleges számához igazítjuk.
- A községrésznevek alatt a lakóházak számát nem írjuk meg, mert azok egy összegben a község neve alatt szerepelnek.
- c/ Ha a község járási hivatal székhelye, a belső községrészek nevét akkor is az egész község lakóházaik megfelelő "második név" nagysággal kell megírni.
- d/ A községek olyan részét, amely a község magjával nem épült össze, vagy a községtől távolabb fekszik, - akár városi, akár falusi jellegű a lakóházak számának megfelelő betűnagysággal, tülírással (T tipussal) írjuk meg.
- A név alatt megírjuk a község ezen részében található lakóházak számát.
4. a/ Szétszórt településekből, tanyacsoportokból, tanyabokrokból álló községek nevének betűtípusát és betűnagyságát is a község összes lakóházainak száma alapján határozzuk meg, de a név alatt csak annyi lakóházat írunk meg, ahány abban a magban van, amely mellé a nevet (az 5. pont szabályai szerint) elhelyeztük.
- A község többi részének nevét a 3. d/ pont szerint írjuk meg.

- b/ Ha a megírásra kerülő mag (amely a tanácsházat is magába foglalja) lakóházzsám és a község összes lakóházainak száma között 40 %-nál nagyobb a különbség, akkor a községnév alatt megírt maglakóház száma után, zárójelben a község összlakóházainak számát is feltüntetjük.
5. a/ Az egy tömbből álló település nevét a pontszerű jelek íráselhelyezésének általános szabályai szerint kell megírni.
- b/ Az egybeépült, vagy egymáshoz közelfekvő településrészek közös nevét, a mellé a település mellé írjuk, amelyekben a tanácsház van.
- c/ Ha két vagy több települést igazgatásilag új néven egyesítettek és az egyesített települések közelségük folytán egy település benyomását keltik, az új település nevét úgy helyezzük el, hogy a név a két településrészt egybefogja. Ha ez nem lehetséges, akkor a nevet a nagyobb rész mellett vagy a tanácsházát magába foglaló rész mellé helyezzük.
- Az egyes településrészek régi nevét a városok és községek részei nevének megírására vonatkozó szabályok szerint írjuk meg (2. b, c, és 3. b, c. pontok).
- d/ Szétszórt települések esetében a község nevét a tanácsházat is magába foglaló mag mellett helyezzük el.
- e/ Névváltozás esetén a régi nevet, ha az még él a helyi lakosság használatában, az új név alatt, 1/3-dal kisebb nagyságban, zárójelben tüntetjük fel.
- f/ A települések nevét lehetőleg egy sorba írjuk. Ha kivételesen hosszú neveknél ez nem lehetséges, akkor az értelmileg összetartozó elemeket nem szabad elválasztani egymástól. Pl.
- Balaton-szentgyörgy, Református-kovácsháza.
6. a/ Ha a település két vagy több szelvényre esik, akkor a nevét az összes feltüntetendő adatokkal együtt, azon a szelvényen írjuk meg, amelyen a tanácsháza van. A többi szelvényen csak a keretmezőben írjuk meg a település nevét (széthúzva a település terjedelmének megfelelően).

b/ A (..... része) megírást csak akkor tüntetjük fel, ha a település idegen települések közé beékelve fekszik, és a térképen nem állapítható meg hovatarozása. (T 0,29 írástípust használunk zárójelben a település neve alatt. A város nevét itt is csupa nagybetűvel írjuk.)

Az utcaneveket a helyi tanács jegyzéke alapján, a "Földrajzi nevek és megjelölések írásának szabályai" című kiadvány vonatkozó pontjainak figyelembevételével kell megírni.

7. A település neve alatt fel kell tüntetni:

a/ a lakóházak és középületek együttes számát (a városok neve alatt nem tüntetjük fel).

b/ az államigazgatási hatáskört jelző rövidítést:

Fővárosi tanács	FT
Fővárosi kerületi tanács	FKT
Megyei tanács	MT
Megyei város tanácsa	MVT
Városi tanács	VT
Járási hivatal	JH
Városkörnyék-központ	VKK
Nagyközségi tanács	NKT
Nagyközségi közös tanács	NKKT
Községi tanács	KT
Községi közös tanács	KKT

Példák:

BUDAPEST	PÉCS	KÓSZEG	SZENIENDRE
FT MT JH	MT MVT JH	VT	VT JH
HATVAN	Kerekharaszt		Biatorbágy
VT VKK	(VKK HATVAN)		NKT
Siklós	Harkány	Perbál	Szendró
NKKT	(NKKT Siklós)	KT	KKT

Galvács
(KKT Szendrő)

A községi közös tanácshoz és a nagyközségi közös tanácshoz, valamint városkörnyék-központ-hoz tartozó községek neve alatt zárójelben feltüntetjük a tanács helyét, T 0,29 vagy T 0,29 N betűkkel.

A városi irányítás alá tartozó városkörnyéki községek esetében előfordul, hogy úgynevezett exklávékat alkotnak, tehát elkülönülnek a városkörnyék-központtól. Ezeket a községeket vagy nagyközségeket éppúgy a városhatár jelével vesszük körül, mint azokat, amelyek a városkörnyék-központ-hoz közvetlenül csatlakoznak.

- c/ Ha egy településen belül a vízellátást artézikutak biztosítják, a belterületen a jelentősebb kutakat rövidítés nélkül ábrázoljuk, és a település neve alatt "Art" megírást helyezünk el.
- d/ A községnév alatt a megírásokat és a rövidítéseket az alábbi sorrendben kell elhelyezni:

Gyüre

1250 KT Art.

8. a/ A városok és községek határán belül a külterületi lakotthelyek: egyedül álló lakóházak, tanyák, puszták, majorok, tanyacsoportok, tanyabokrok, szállások, aknák, bányarészek, várak, kastélyok, stb. nevét - ha tartalmazza - mindig a legújabb kiadású hivatalos helységnévtár alapján határozzuk meg. A helységnévtár írásmódját azonban csak akkor követjük, ha az nem ellenkezik a földrajzi nevek és megjelölések írásának szabályaiban meghatározott helyes formákkal. E nevek írásához dH betűtípust használunk.

- b/ Ha valamely külterületi lakotthelynek a helységnévtárban talált nevén kívül, a helyi használatban más élő neve is van, akkor azt a hivatalos név alatt, második névként, zárójelben tüntetjük fel (dH6 betűtípussal).
- c/ A helységnévtárban nem szereplő lakotthelyek nevét, a helyi lakosság többsége által használt alakban, - a tájnyelvre, illetve a földrajzi nevek írására vonatkozó szabályok betartásával - írjuk a térképre.

d/ A külterületi lakóhelyek neve alatt a lakóházak számát - háromtól kezdve - fel kell tüntetni.

9. a/ Az állami gazdaságok, termelőszövetkezetek és üzemegységeik nevét a Magyarország című hivatalos kiadvány szerint kell megírni, de a fellelt helyesírási hibák javítandók. A nevekben Á.G. rövidítést, illetve Tsz mozaikszót használunk.

b/ A gazdaság nevét a lakóhely hivatalos neve alatt helyezzük el. Az állami gazdaság központját dH10, a nagyobb gazdasági egységeket (üzemegység, kerület, stb,) valamint a tsz-központot és nagyobb üzemegységeit dH8 betűkkel írjuk, és csak ezekben az esetekben használjuk a gazdaságok teljes, üzemi nevét. A kisebb, egy-lét épületből álló gazdasági egységet, a lakóhely neve alatt csak Á.G. vagy Tsz írással jelöljük.

c/ Ha a lakóhelynek a hivatalos nevén kívül van általánosan ismert régi neve is, akkor ezt a nevet zárójelben a hivatalos név alá helyezzük. A gazdaság nevét ez alá írjuk.

d/ Az állami gazdaságok vagy tsz-ek által épített új, még névtelen nagy telepeket a gazdaság teljes hivatalos nevével írjuk meg.

e/ Az állami gazdaságok vagy tsz-ek birtokába tartozó azon tanyákat, amelyek csak lakóházak és ott nem folyik semmilyen gazdasági munka, a helyi lakosság által használt tanyanévvel írjuk meg és nem tüntetjük fel az Á.G.-t, vagy a Tsz-t.

f/ Mindazon helyeken, ahol valamilyen gazdasági tevékenység folyik - ahol tehát a gazdaság nevét vagy rövidítését kiírjuk - mindig fel kell tüntetni a gazdasági ág megnevezését is (ha nem szerepel már magában a névben).

A gazdasági tevékenység jelentőségét kifejezhetjük a használt megjelölési formával. Pl. (st.) vagy Stp., vagy Sertéstelep.

g/ Az állami gazdaságok és tsz-ek nagyobb kiterjedésű központját (ahol az irodák, magtárak, műhelyek, stb, vannak) a belsőségben is megírjuk. Hely hiányában rövidítéssel, dH6 betűkkel. (Pl. Tsz-közp.)

h/ A név alatt a lakóházak számát - ha kettőnél több - feltüntetjük.

i/ Példák az állami gazdaságok, tsz-ek és külterületi lakóhelyek nevének írására:

Uj, még névtelen gazdaság:

Füzesi Á.G. III. ker.	Füzesi Á.G. Stp.
5 (nt., át.)	4
Béke Tsz Tehenészet	Tsz raktár
3 Art	

A gazdasági telepnek már van neve:

Pusztapó	Hányi puszta
FÜZESI Á.G. Központ	Füzesi Á.G. II. ker.
10 (nt., át.)	4 (át,gyümt.)
Buda-hát-tanya	Kis-Sári-major
Tsz sertéstelep	Tsz Juh.
3	3 Art

A gazdaságnak van régebbi ismert neve:

Pócsai puszta	Hatrongyos-puszta
(Tepény-psz.)	(Tárkányi psz.)
Füzesi Á.G.II.Üzem	Á.G. Tehenészet
5 (nt., teh.)	3 Art.
Szabad tanya	Alsó-Somos-mjr
(Nagyúr tanya)	(Som try.)
Béke Tsz.Központ	Tsz Btp.
6 (nt., át.)	

Nincs jelentős gazdasági tevékenység:

Zöld mjr.	Vén kakas try.	Rékasi ház
Á.G.(st.)	Á.G. (bt.)	Tsz (ló)
	Garincs try.	
	Tsz. rakt.	

10. A vasútállomások, megállók, rakodók, hajóállomások, kikötők, stb. nevét a hivatalos menetrend szerint, a helyesírási szabályok betartásával kell megírni. Ha közvetlenül a település mellett vagy a településen belül fekszenek és nevük azonos a település nevével, akkor a megfelelő rövidítést helyezzük csak el a megfelelő épület jele

mellé. Ha a felsoroltak településen kívül vannak, akkor a tanyamegírásokkal azonos betűtípussal és nagysággal írjuk meg.

D/ Vizek

1. A térképen megírjuk a folyók, patakok, csatornák, természetes és mesterséges tavak nevét és adatait.
2. A folyók, patakok, csatornák nevét a vízfolyás mentén írjuk meg úgy, hogy az írás a vízvonal mellett lévő tereptárgyakat ne takarja. Megfelelő szélességű vízvonal esetében az írást a vízfelületen kell elhelyezni a két part felezővonalában. A térképszelvényen átfutó folyóvizek nevét a szelvény széle közelében, esetleg középen kell megírni.

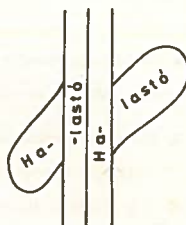
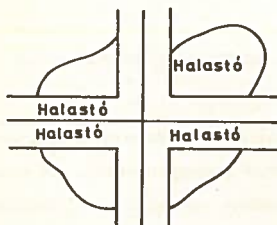
Két folyó találkozásánál a jelentősebbet azzal fejezzük ki, hogy nevét az összefolyás után megírjuk.

A folyóvizek szélességi és mélységi adatait, ha azok a vízfelületen elhelyezhetők, a víz sodorvonalára merőlegesen írjuk meg, egyébként a vízvonal mellett, nyugat-keleti irányban.

3. A tavak nevét úgy írjuk meg, hogy az írás a vonatkozó vízfelületet átfogja. A nevet lehetőleg nyugat-keleti irányban, esetleg a tó hossz tengelyében helyezük el. Ha az írás a vízfelületen nem fér el, akkor a pontszerű jelekre vonatkozó általános íráshelyezési szabályt alkalmazzuk.

A településeken belül lévő jelentéktelen - rajzi ábrázolásban 1 cm^2 -nél kisebb - természetes és mesterséges tavakat nem írjuk meg.

A több térképszelvényre eső tó (pl. a Balaton, a Fertő, a Velenicei tó, stb.) nevét csak azon vagy azokon a szelvényeken írjuk meg, amelyeken a tó jelentőségének megfelelő betűnagysággal - az alkalmazható legkisebb térközzel - a név még elhelyezhető. Ha a név a térképszelvényre eső törészletbe így nem illeszthető, akkor csupán a keretben írjuk meg. Ha a két, esetleg több térképszelvényre eső tó neve az egyik szelvényen sem fér el, akkor a nevet az összeillesztett szelvényeken csak egyszer írjuk keresztül és az egyes szelvényekről hiányzó betűket vékony írással a keretben adjuk meg.

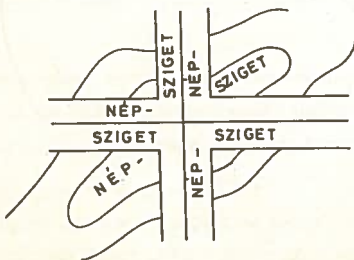
4. Vízfolyások, csatornák, tavak, stb. neveit általában a Földrajzinév-bizottság által közreadott Földrajzinév-tár kötetei alapján kell feltüntetni. Ha a közhasználatú (népi) név a vízügyi szervek hivatalos elnevezésétől eltér és van elég hely, akkor a vízügyi elnevezés után a népi nevet zárójelben kell közölni. Pl. XV. főcsatorna (Kerek-csatorna).

Területek

1. A szigetek, félszigetek, nagyobb dűlők, erdők, szőlők, rétek, legelők, stb. nevét meg kell írni a térképen.
2. A területneveket úgy kell elhelyezni, hogy az íráskok végigérjék a vonatkozó területeket. Ezért a nevek betűit szórtan (széthúzva, ritkítottan) is elhelyezhetjük.
A területneveket elsősorban nyugat-keleti irányban, a terület közepén kell megírni. A hosszan elnyúló területek nevét hossztenge-lyük mentén a szabálytalan alakú, elnyúlt területek nevét - a terü-let alakjához igazítva - hajlítva kell elhelyezni.
- A több térképszelvényre kiterjedő nagy folyami szigetek (pl. a Szentendrei-sziget, a Csepel-sziget, stb.) és a nagy tájegységek (pl. az Alföld, a Dunántúl, stb.) nevét a térképen nem tüntetjük fel.
3. A dűlők, rétek, stb. ma is élő kataszteri neveit - helyszíni ellenör-

zés után - általában mind fel kell venni. Csak ott hagyjuk el a neveket, ahol a síkrajz sűrűsége, vagy a terület kicsinysége miatt a név felvétele nem célszerű. - A nagyüzemi gazdaságok táblaszáma - tekintettel azok aránylag kis területére és a számozásban bekövetkező gyakori változásokra - nem tüntetjük fel.

4. A két, esetleg több térképszelvényre eső kisebb sziget, félsziget nevét csak azon vagy azokon a szelvényeken írjuk meg, amelyeken a sziget vagy félsziget jelentőségének megfelelő betűnagysággal - az alkalmazható legkisebb térközzel - a név még elhelyezhető, a sziget, illetve félsziget területén vagy mellette a viziújrón.
5. Ha a két, esetleg több térképszelvényre eső kisebb sziget, félsziget neve az egyik szelvényen sem fér el, akkor a nevet az összeillesztett szelvényeken csak egyszer írjuk keresztül és az egyes szelvényekről hiányzó betűket vékony írással a keretben adjuk meg.
6. A több térképszelvényre eső kisebb erdők, dülők, stb. nevét az összeillesztett szelvényeken csak egyszer írjuk keresztül, és az egyes szelvényekről hiányzó betűket vékony írással a keretben adjuk meg.
7. Ha az adott térképszelvények valamelyikére az előzőekben (az E/6. és az E/7. pontban) említett térképelemeknek csak olyan kis része esnék, hogy megírása nem lenne célszerű (1-2 betű férne csak el) akkor a nevet csupán a keretben helyezzük el.

F/ Domborzat

1. A fontos, jellemző és jól tájékoztató domborzati elemek (kúpok, nyergek, hágók, gerinc- és völgyvonalak, uralgó pontok, stb.) nevét a térképen meg kell írni.
A nagyobb kiterjedésű, erdővel borított hegységekben a névrajz teljességének és pontosságának különösen nagy a jelentősége. A tájékozódást elősegítő és megkönnyítő neveket - az elnevezés helyességének és hovatartozóságának alapos ellenőrzése után - mind meg kell írni.
2. A domborzat neveinek megírásakor elsősorban a Földrajzinév-bizottság által a Földrajzinév-tár köteteiben (I. kötet Magyarország fontosabb domborzati, táj- és víznevei) közreadott hivatalos elnevezések az irányadók.
3. A domborzati elemek nevét úgy helyezzük el a térképen, hogy a megírt domborzat egész kiterjedését megmutassa. A völgyek, gerinc-ek nevét a vonatkozó hegyidomra kiterjedően helyezzük el, tehát szükség esetén ezeket a neveket - az idom ívét követve - hajlítva is megírhatjuk.
A nevek jelentésének és elhelyezésének egymással összhangban kell lennie. Pl. "verő" csak déli (napos) oldalra kerülhet.
4. A több térképszelvényre kiterjedő hegységek (pl. a Bakony, a Börzsöny, a Mátra, a Bükk, stb.) nevét a térképen nem tüntetjük fel.
5. A több térképszelvényre eső hegyhátak, gerinc- és völgyvonalak nevét az összeillesztett szelvényeken csak egyszer írjuk keresztül, és az egyes szelvényekről hiányzó betűket vékony írással a keretben adjuk meg.
6. Az olyan neveket, amelyekben domborzatra utaló földrajzi köznévről szerepel (pl. Hosszú-oldal, Kecske-bérc, stb.) és a térképi ábrázolásban a vonatkozó forma akár elmosódva is, de felismerhető, domborzati (D) írástípussal kell megírni.
7. Azokat a domborzatra utaló, földrajzi köznevet tartalmazó neveket, amelyekről egyértelműen megállapítható, hogy nem domborzati formára vonatkoznak (pl. síkvidéki szőlőterületen: szőlőhegy) terület-írással (SG) kell megírni.

8. Ha valamely domborzati vagy területnév jelkulcsilag meghatározott nagyságú írása szórtan nehezen lenne olvasható, akkor a betűk jelkulcs szerint alkalmazandó nagyságát egy, esetleg két fokozattal meg kell emelni.

/ A térkép keretvonalai között (a keretmezőben) elhelyezett írások

1. 1:10 000 méretarányú topográfiai térkép keretvonalai között (a keretmezőben) - a terepelemekkel kapcsolatosan - a következő írásokat kell feltüntetni:

a/ Azoknak a településeknek és egyéb terepelemeknek nevét, amelyeknek fele, vagy nagyobb része a szomszédos szelvényre esik (lásd még a települések alatt is.).

b/ Vasútvonalak esetében a legközelebb eső vasútkereszteződés (elágazás) vagy végállomás nevét, valamint a térkép tükörvonalától mért távolságát 1,0 km-ig, 0,1 km, azon felül pedig 1 km pontossággal. - Csak a hivatalos menetrendben szereplő, személyszállítást is lebonyolító normál- és keskeny nyomközű ipari, vagy gazdasági vasutat kell a keretben megírni. - A név után vá. rövidítést csak akkor alkalmazunk, ha a vasútállomás a településtől távol fekszik, vagy a neve eltér a település nevéétől.

c/ A térképlapról kivezető műutakhoz, a javított talajutakhoz a legközelebbi település (város vagy község) nevét és a térkép tükörvonalától mért távolságát.

A távolság lemerésekor a település központját kell figyelembe venni. A távolságot 1 km-ig 0,1 km, azon felül pedig 1 km pontossággal írjuk meg. (Pl. Ukk 0,7 km ; vagy Solt 8 km.)

Ha a kivezető, megírással ellátandó úton nincs település, város vagy község, akkor azt a helyet tüntetjük fel, ahová az út vezet. (Pl. vá., ág., tsz központ, stb.)

Ha a kivezető számozott műút valamely város vagy község érintése előtt többfelé ágazik, akkor azt a legközelebbi települést (várost vagy községet) és a térkép tükörvonalától a településig mért távolságot adjuk meg, amely a szelvényről kivezető azonos számú úton fekszik.

Ha a kivezető számozatlan műút, valamely város vagy község érintése előtt többfelé ágazik, akkor az elágazó utakon lévő te-

lepuslések (városok vagy községek) közül a legközelebbit írjuk meg.

Ha a kivezető számozott vagy számozatlan műút - város vagy község érintése nélkül - egy másik számozott műútba köt be, akkor annak az útnak a számát, illetve nevét és a térkép tükvonalától a bekötésig mért távolságot írjuk meg.

Ha a számozatlan műút, vagy a javított talajút a csatlakozó szelvényen alsóbbrendű útnak (pl. talajútban) folytatódik, akkor csak a műút, illetve javított talajút végének a térkép tükvonalától mért távolságát írjuk meg. (Pl. Műút vége 1 km.)

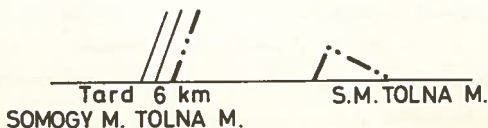
Abban az esetben azonban, ha a műút, illetve javított talajút folytatásában lévő út fő közlekedési talajút, akkor azt is megadjuk, hogy az hova vezet és alatta feltüntetjük a műút végének a térkép tükvonalától számított távolságot. (Pl. Kunhalom 9 km
Műút vége 4 km.)

Kivezető talajutakat csak abban az esetben írunk meg, ha az két települést közvetlenül köt össze.

A kivezető - településeket elkerülő - gyorsforgalmi utak esetében a legközelebbi város felé vezető kijárat (letérő) nevét és a térkép tükvonalától a kijáratig (letérőig) mért távolságot írjuk meg. (Pl. a balatoni M7-es úton Somogy és Fejér megyék határán az egyik irányban: Siófoki kijárat 10 km; a másik irányban: Székesfehérvári kijárat 37 km.)

d/ Megyehatárnál a szomszédos megyék nevét.

Ha a megyehatár ott metszi a keretet, ahol egyéb kivezető írás van, akkor elsősorban azt kell megírni és csak másodsorban a megyék nevét.

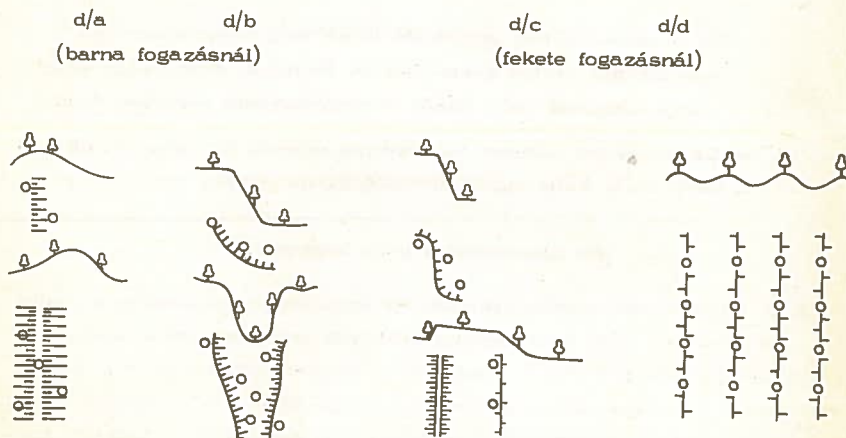
Ha a keretmezőben megírandó teljes megyenevek számára (a szomszédos szelvényekre átnyúló területek kicsinyisége miatt) nincs elegendő hely, akkor a megyeneveket rövidíteni kell.

- e/ Minden ötven méteres fősztvonal értékét. Ez azonban elhagyható, ha a szám egyéb kivezető írásra esnék.

Az egyezményes jelek kapcsolása

1. A terepfedezet, növényzettakaró hű kifejezésére ugyanazon a területen sokszor több egyezményes jelet kell összekapcsolva ábrázolni. Mivel a jelkapcsolások összes lehetőségére példát adni nem lehet, ezért a térképi elemek jeleinek összekapcsolása a terepfelmérő elképzelésétől és ízlésétől függ. Lényegileg azonban a következő szabályokat kell betartani:

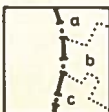
- a/ Amennyiben fekete színű jeleket kapcsolunk össze, úgy az azonos alakú jelek közötti távolságot növeljük és a jeleket váltakozva rajzoljuk ki. Azonban, ha valamely ábrázolandó elem többségben van, annak jelét sűrűbben rajzoljuk meg.
- b/ Amennyiben fekete színű jeleket más színű jelekkel kell összekapcsolni, a fekete jeleket az előbbiekhöz hasonlóan helyezzük el, a más színű jeleket pedig ezek között rajzoljuk meg.
- c/ Ugyanazon a területen három azonos színű jelnél többet összekapcsolni nem szabad.
- d/ A felfedezet és a rézsü-fogazás összekapcsolását a következőképpen kell végezni:

- da/ - Koronavonal nélküli barna fogazás és a fekete fakarika egymást a rajzban fedhetik.
- db/ - Koronavonalas barna fogazásnál a koronavonalat nem, de a fogakat fedheti a fát ábrázoló kör.
- dc/ - Fekete fogazásnál a koronavonalat a fakarika miatt nem szakíthatjuk meg. Ha a fa a valóságban a rézsűn van, vagy a peremvonalon áll, akkor a fákat jelző köröket, vagy a koronavonal felett, vagy a koronavonal alatt, a fogazást megszakítva helyezzük el. Töltésnél értelemszerűen ugyanígy kell eljárni.
- dd/ - Bakhátas telepítési fa- és bokorsorknál a töltés koronavonala is megszakítható. Itt a fasor, vagy bokorsor a fő ábrázolandó objektum, az elmosódó töltés ezért szakítható meg. 0,5 m-nél alacsonyabb bakhátat nem kell ábrázolni.
- . A meghatározott alakú egyezményes jelekkel ábrázolt tereptárgyak jeleit csak akkor kapcsolhatjuk össze, ha ezáltal az egyes jelek olvashatósága nem csökken. A tájékozódási szempontból jelentősebb tereptárgyaknak az ábrázolásában mindig előnyt kell biztosítani. A háromszögelési és felmérési alappontokra a 12. pontban ismertetett szabályok érvényesek.

Térképlapok keretszegélyének kivitelezése

1. A térképek keretrajzát és megírását, valamint a belső kerületre vonatkozó előírásokat tartalmazza. *2 jelkulcs melléklete*
2. Az országhatár mentén az adott szelvénykereten túlnyúló, kisebb határmenti területeket a szelvény keretén "kitörve" ábrázoljuk. A kitöréssel érintett szomszédos szelvény nomenklatúráját a keretben fel kell tüntetni. Az eredeti szelvény száma alá, KG16 számokkal, írjuk meg a kitörés szelvénytípusát. Ez alá helyezzük az eredeti szelvény nevét.
3. Az É keretmező fölött tüntetjük fel:
Középen: a szelvény számát, alatta a szelvény nevét, az alatt zárójelben az esetleges második nevét ;
a bal felső sarokban egymás alatt megírjuk a vetületi rendszert, a magassági alapszintet, a szelvényen szereplő megyék nevét (elsőként a névadó település megyéjének nevét) ;
4. A D keretmező alatt feltüntetjük:
a bal sarokban a használt jelkulcsot ;
a jobb alsó sarokban a felmérésre, a kartografálásra és sokszorosításra vonatkozó adatokat.
5. A keleti kiülő keretvonalától 1 cm távolságra fel kell tüntetni:
a/ A közigazgatási határokat tartalmazó vázlatot a következők szerint kell elkészíteni:
A felsorolást mindig a nomenklatúrában szereplő település nevével kezdjük és járasonként - egy irányt követve - soroljuk fel a többi.
A központi nyilvántartástól kapott határadatokat a helyi tanácsnál és a terepen ellenőrizni kell és a tanácstól kapott adatokat kell a térképen ábrázolni. A központi adatoktól való eltérés okát a Törzskönyvben kell rögzíteni.

Szegvári járás

Bodok

Szegvári járás

a/ Bodok

b/ Pátka

c/ Novaj

1. Szegvári járás

Kispéterfa

2. Nagylaki járás

Nádaskert

ZARÁND M.

1. Szegvári járás

a/ Hajós

b/ Kér

2. Csengődi járás

Berkes

KRASZNA-GYŐR M.

3. Sárosi járás

c/ Rátót

d/ Furta

e/ Zsáka

1. Szegvári járás

a/ Nagyunyom

b/ Kisunyom

c/ Kecel

d/ Pécel

2. Nagylaki járás

e/ Hahót

f/ Fancsal

3. Szegvár

Szegvári járás

a/ Szil

b/ Káld

c/ Zics

d/ Szala

e/ Szántód

f/ Forró

g/ Gibárt

b/ A magassági alapanyagot, a felsőrendű szintezési hálózatot tartalmazó vázlatot. A rövid, kiágazó szintezési vonalszakaszokat településen belül nem jelöljük. Ha az országos szintezési vonalból a vonal mellett lévő településben, vagy a településen kívül fekvő terptárgyba leágazás van, akkor azt akár méreten felül is ábrázolni kell a vázlaton. A magassági alapanyag-vázlaton az átmenő országos szintezési vonalat akkor is feltüntetjük, ha a szóbanforgó térképszelvény területére a vonalnak állandósított pontja nem esik. A felsőrendű szintezési vonalak rendűségét (I.-III.) nem írjuk meg. A kereten kívüli magassági alapanyagvázlat alatt "Felsőrendű szintezés" megírást kell alkalmazni.

c/ A különböző alapszintközökkel ábrázolt területek határait tartalmazó vázlatot. Ezt a vázlatot is csak akkor kell feltüntetni, ha a szóbanforgó szelvény területén többféle alapszintközt alkalmazunk.

Az a/, b/ alatt felsorolt vázlatoknak a csatlakozó lapokon szereplő hasonló vázlatokkal csatlakozniuk kell. Kivételt csak a felmérés módszerére vonatkozó vázlat képez.

d/ A felújított eredeti térképek áttekintő vázlatát.

e/ Megjegyzés címszó alatt:

1. Utalni kell a kereten kívül elhelyezett számokra, amelyek a sztereografikus vetület km hálózati vonalainak értékét jelentik.
2. A vízszintes- és magassági alappontok adatait, amelyek a sürtü sikrajzban nem írhatók meg a lap tükrében.
3. A jelkulcsban nem szereplő jeleket kell felsorolni.

